

Π Ν Ο Η

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΧΡΟΝΟΣ Α΄.

ΦΥΛΛΟ 8-9

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄.

ΙΟΥΝΗΣ—ΙΟΥΛΗΣ 1929

Ἀνάγκη γιὰ φῶς ἢ ἐντολὴ τῆς ζωῆς... (Henrik Ibsen)

ΤΟ ΚΥΜΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΜΜΑΤΩΣΥΝΗΣ

Ἐνα σοβαρὸ ὅσο καὶ ἀνεπάντεχο κακό, ποῦ ἀπειλεῖ τὴν ἴδια τὴν ὑπόστασιν τοῦ Γένους μας, ἤρθε ξαφνικά στὸ φῶς τὸν τελευταῖον τοῦτον καιρὸ. Οἱ νέεβροι τῆς ἑλληνικῆς σοφίας καὶ ἑλληνικῆς παιδείας ποῦ ἐδρεῖον στὸ ἀρχαῖο μέγαρον τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου, ξυπνήσανε ἕνα πρωὶ τοῦ περασμένου φθινόπωρου καὶ μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν διορατικότητά ποῦ τοὺς διακρίνει, ἀνακάλυψαν πολὺ σιμὰ στὸν ἑλληνικὸν ὀρίζοντα, ἀνακάλυψαν φτασμένο ἀπόξω ἀπὸ τὴς θύρας τοῦ ἔθνους μας ἕνα μελανό, σκοτεινὸ κῆμα, ποῦ λίγο ἀκόμη καὶ θὰ μᾶς πνίξῃ ὅλους, θὰ συνεπάρῃ καὶ τὴν Ἑλλάδα μαζί του.

Ἄς δοξάσουμε λοιπὸν τὸν μεγαλοδύναμο θεό, ποῦ ἔμεινε στους ἐκλεκτούς μας λίγος καιρὸς νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴς βιβλιοθηκῆς τους, ὅπου ἱερουργοῦν μὲ τὴ Γλαῦκα καὶ ἀποταμιεύουν σοφία γιὰ τὴν ἀμέσως ἐπόμενη διδασκαλία τους:—ποῦ τοὺς ἔμεινε αὐτὸς ὁ λίγος καιρὸς ὥστε νὰ ἀντιληφθοῦν τὸ ἀπειλητικὸ φαινόμενον καὶ νὰ μᾶς σημάνουν μὲ τὴν ὥρα τὴς καμπάνης τοῦ κίνδυνου. Καὶ τὴς ἐσήμαναν εὐτυχῶς μὲ τόσο ζῆλο, ποῦ ἀκούστηκαν στὰ τετραπέρατα τῆς χώρας, τότε δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ μᾶς βρῇ ξαφνικό. Ὁ καθημερινὸς τύπος ἔστησε τυρρηνικὴς σάλπιγγες τὴς στήλης του, τὸ πρῶμα συζητήθηκε φαρδιά πλατιά, καὶ εἶπαν «διὰ μακρῶν» τὴ γνώμη τους ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι γιὰ τὴ διόρθωσιν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, καθηγητᾶδες καὶ βουλευτᾶδες καὶ ὑπουργοί, ἐφημεριδογράφοι, φαρμακοποιοὶ καὶ «σεβάσμιοι γέροντες», ὁ κ. Κουλουμβάκης καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ ὑποκριτῆς,—ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι γιὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας.

Μόνον οἱ κατηγορούμενοι δὲν τὴν εἶπαν. Αὐτοί, κατατρομαγμένοι καὶ μαζεμένοι, θὰ εὐλογοῦνε ἴσως τὸ θεὸ ποῦ γιὰ τὴν ὥρα τουλάχιστο, δὲν ψηφίστηκε κανένας νόμος, ὁ ὁποῖος νὰ ὀρίξῃ τὴν «ἀγραμματώσυν» ἰδιώνυμο ἀδίκημα καὶ νὰ ἐξορίξῃ στὰ ξερόνησα τοὺς «ἀνορθογραφούντας».

Μὰ ποῖος εἶνε τέλος πάντων ὁ υπεύθυνος; Ποῖος εἶνε; ποῦθε ἔχουνε τὴν πηγὴ τους οἱ φοβερὲς αὐτὲς κατεβασίες ποῦ σχημάτισαν τὸ ὀρητικὸ κῆμα;

«Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ὁ Πρωτάνης τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου εὐηρεστήθη νὰ μᾶς δώσῃ μίαν διαφωτιστικὴν ἀπάντησιν: (Καθημερινή, 10. 10. 1928).

«—Πρωτὸν ὁ πόλεμος ὁ ὁποῖος ἀνεστάτωσε τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν σχολείων καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἐπιδειχθεῖσα ἐπιείκεια εἰς τὰς ἐξετάσεις. Ἄλλῳ βλέπετε ὁ πόλεμος ἐπερατώθη, τὰ σχολεῖα ἐλειτούργησαν κανονικῶς, καὶ ἡ ἀμάθεια παρέμεινε, ἄρα πταίει καὶ τὸ ὅλον ἐκπαιδευτικὸν μας σύστημα. Ἐδῶ εἰς τὸ

Πανεπιστήμιον ἐπὶ 2560 φοιτητῶν ἀπερρίψαμεν κατὰ τὰς περυσινὰς ἐισιτηρίους ἐξετάσεις 800 φοιτητὰς διότι ἦσαν τελείως ἀστοιχείωτοι, ἀστοιχείωτοι εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον. Πολλοὶ ἔκαναν ὀρθογραφικὰ λάθη εἰς τὸ καὶ «ἐν Ἀθήναις...»

Ἄλλὰ ποῖος φταίει λοιπὸν, ποῦ οἱ 800 τελειόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου ἦσαν ἀστοιχείωτοι εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον, καὶ οἱ ἄλλοι 1760 εἰς βαθμὸν πιστευτόν; Σ' αὐτὸ ὁ κ. Πρωτάνης δὲ δίνει καὶ θερὰ τὴν ἀπάντησιν ποῦ ἔχει στὴ γλῶσσα του. Δὲν τὴ δίνει οὔτε ἕνας κ. Καθηγητῆς ὅταν τὸν ρωτᾷ ὁ κ. φαρμακοποιὸς Γεραμῆς (Καθημερινή, 27.11.28). Τὴν ἀφίνονν νὰ ὑπονοηθῇ, δὲν τὴ λένε ἑστέρας, δὲ θέλουν νὰ τὰ χαλάσουν μὲ τὸν κόσμον καὶ μάλιστα μὲ τὴς ἰσχυροὺς τῆς σήμερας, ποῦ αὐτοὶ μᾶς δῶ καὶ δέκα χρεῖνα στὰ δημοτικὰ σχολεῖα τὴς ὑπονεμετικῆς καινονομίας τους. Εὐτυχῶς ὅμως, ὁ κ. φαρμακοποιὸς, κατηγορηματικῶς ὅσο καὶ ὁ κ. Κουλουμβάκης κ.λ.π. μᾶς τὴ δίνει μόνο του:

«—Πταίει τὸ ἐπίσημον λιγόμενον Κράτος, ἀπαντᾷ ὡς Ἑλλήν καὶ ὡς γονεὺς ὁ κ. φαρμακοποιὸς, τὸ εἰσαγαγὸν τὸ βεβήλον συνονθύλευμα τῶν λεγομένων διδακτικῶν βιβλίων... Λάβετε εἰς χεῖρας σας, Κύριοι, τὰ βιβλία τῶν νεοληθῶν λεγομένων, καὶ θὰ τροβήξετε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς σας, ἂν ἔχετε...» (Καθημ. 27.11.28).

Νά, λοιπὸν, ποῦ τοὺς βρήκαμε τοὺς αἰτίους τοῦ κακοῦ. Φταίει τὸ βεβήλο συνονθύλευμα τῶν νεοελληνικῶν λεγομένων, φταίει τὸ ἐπίσημον Κράτος τὸ εἰσαγαγὸν κ.λ. Ὅριστε ποῦ βρισκεται ἡ πηγὴ τῆς ἀμάθειας ποῦ μᾶς δέρνει, ὀρίστε ἀπὸ ποῦ κατέβηκε τὸ ὀρητικὸ κῆμα ποῦ ἔξοπισσε φέτος στὴς ἀλλόπορτες τοῦ Πανεπιστημίου. Δέκα χρόνια ἀκριβῶς πᾶνε ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ αὐτὴ, τόσο ἀκριβῶς ποῦ χροιάστηκε τὸ κῆμα γιὰ νὰ φτάσῃ ἀπὸ τὰ θρανία τῆς πρώτης τοῦ δημοτικοῦ ὡς στὴς ἀλλόπορτες τοῦ Πανεπιστημίου. Δὲν ἐξηγεῖται ἀλλιῶς! γιὰτί τότε πῶς συνέβαινε καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ, μάλιστα πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον, πῶς συνέβαινε καὶ οἱ τελειόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου φτάνανε στὸ Πανεπιστήμιον γραμματισμένοι καὶ καλοκαταρτισμένοι, μὲ νοήματα, μὲ γνώσεις καὶ μὲ ὀρθογραφία στὸ κεφάλι τους; Πῶς συμβαίνει νὰ πάη τὴν ὥρα ἡ Ἑλλάδα νὰ βγάη σοφοὺς, ἐνῶ πρὶν ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ «βεβήλου συνονθυλεύματος» ἡ σοφία ἔτρεχε καὶ ἀπὸ τὰ μπατζάνια τῆς;

—Ἄλλῃ,—προσυστάζεται φοβισμένος καὶ ἀπολογεῖται δειλὰ ἕνας κατηγορούμενος—πῶς τὸ ξέρουν οἱ κ. πρωτάνεις καὶ καθηγητῆς ὅτι πρὶν ἀπὸ μᾶς, πρὶν ἀπὸ τὴν μοιραία ἐποχὴ μᾶς βγαίνανε γραμματισμένοι κα-

θώς πρέπει οι τελειόφοιτοι του Γυμνασίου; πώς το ξέρουν αφού ποτέ πριν από μας δεν ξαναγέννησαν εισαγωγικές εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο;

Συμφωνώ με τον κ. φαρμακοποιό πως η απάντηση εδώ είναι εύκολωτάτη: Πριν από τη μοιραία αυτή εποχή όλοι οι Έλληνες γράφανε άσφαλτα, και η Ελλάδα ήταν γεμάτη επιστήμονες γερούς, δικηγόρους, γατρούς, δασκάλους που τους ζήλευε όλος ο κόσμος.

—Αλλά επιτρέψατέ μου να σας θυμήσω μερικά πράγματα. Εξακολουθεί να απολογείται ο κατηγορούμενος; μία φορά, εδώ και είκοσιπέντε χρόνια καθώς ξέρω από ένα μεγαλύτερό μου αξάδερφο, άποριστηκαν από τη Σχολή των Ευελπίδων στην οποία γίνονταν εισαγωγικές εξετάσεις και τότε, άποριστηκαν όλοι σχεδόν οι ύποψηφοι. Και όταν εξεγέρθηκαν οι ένδιαφερόμενοι συγγενήδες και κοματάρχες και ξεηγήθη και ο τύπος μπροστά στην τόση άσθηρότητα της εξεταστικής επιτροπής, η εξεταστική επιτροπή αναγκάστηκε και δημοσίευσε τα γραφτά των ύποψηφων και τότε, σαν καλήώρα, έφριξε πάλι όλος ο ελληνικός κόσμος μπροστά στο κήμα της άγραμματωσύνης που τους έδερνε. Και έδωσε δικιο στην επιτροπή. Γιατί οι ύποψηφοι ήταν «τελείως άστοιχείοι, άστοιχείοι» τοι εις βαθμόν άπίστευτον».

Και ένα άλλο όμως περιστατικό ξέρω απ' αυτόν τον αξάδερφο μου, άπολογιέται ένας κατηγορούμενος. Την ίδια άπάνω κάτω εποχή δυο σπουδαίοι γραμματισμένοι, ο μακαρίτης ο Βυζαντινός και ο κ. Φιλαδέλφεας, καβαδίζανε ποιάς να πάρη κάποιον θέση εκείνου του καιρού στο Πανεπιστήμιο. Και μόλις ο μακαρίτης ο Βυζαντινός μυρίστηκε πως κινυνέβει να χάση τη θέση και να του την πάρη ο αντίπαλός του, έπιασε και δημοσίευσε τα γραφτά του κ. Φιλαδέλφεα, και τότε έφριξε πάλι όλος ο κόσμος μπροστά στην άγραμματωσύνη του. Τα ίδια άλλως τε λένε πως έπαθε και ο μακαρίτης ο Κόντος, ο μεγαλύτερος Κέρβερος της Έλληνικής παιδείας, όταν μία φορά που έγραφε κι' αυτός κάτι που να μην είναι επίκριση της άγραμματωσύνης των άλλων, —δηλαδή ένα συλλυπητήριο τηλεγράφημα— βγήκε ο μακαρίτης ο Βερναδάκης και απόδειξε τετραγωνικά πως όσες ήταν οι λέξεις τόσα ήτανε και τα λάθη του μεγάλου σοφού.

Αυτά ειπε ένας κατηγορούμενος. Έμεις όμως, κύριε φαρμακοποιέ, δεν είμαστε βέβαια διατεθειμένοι ν' ακούσουμε τις δόλιες συκοφαντίες των τριόδων. Έμεις έχουμε στα χέρια μας στοιχεία άκλόνητα, στοιχεία επίσημα, που πιστοποιούν το δικιο της γνώμης μας και την καταστροφική για το έθνος επίδραση των προδοτικών βεβήλων συνονθυλευμάτων.

* *

«Δημόσια και κατ' ιδίαν οικονομικά άφ' ενός, παιδεία και εκκλησία άφ' έτέρου, ιδού κύριοι, οι δυο θεμέλιοι λίθοι, έφ' όν η Κυβέρνησις ήμών έγω να έπικοδομήση το μεταρρυθμιστικόν αυτής έργον.... Αλλά και τα χρήματα άν έχωμεν πρόχειρα και ψηφισθώσιν υπό της Βουλής πάντα τα αναγκαία νομοθετήματα διά τας όφ' ήμών επιδιωκομένας μεταρρυθμίσεις των λοιπών κλάδων, μη νομίσετε, Κύριοι, ότι ούτω πως επιτεύχθη το πάν. Πάντες οι νέοι νόμοι θα μείνωσιν εν πολλοίς νεκρόν γράμμα, άν μη έμφυσήσωσιν εις αυτούς πνοήν ζωής οι μέλλοντες να τους εφαρμόσωσιν, άν μη ούτοι διά της προσηκούσης μορφώσεως άποδειχθώσιν ίκανοί να έξ άψύχων μεταβάλλωσιν αυτούς εις έμφύχους. . . . Άδύνατον, πάντη άδύνατον» να έχωμεν υπαλλήλους τους δυναμένους να εκτελέσωσιν πιστώσ και εύόρκως το καθήκον των άδύνατον. πάντη άδύνατον, ν' αποκτήσωμεν άξιωματικούς τους δυναμένους να υπερασπίσωσι μετ' αυτοθυσίας την πατρίδα, άδύνατον, πάντη άδύνατον να έχωμεν πολιτας χρηστούς, προθύμους κλπ. εις την καταβολήν των φόρων κλπ... Περιττόν νομίζω να

υποδείξω νυν προς ύμās όπόσον επείγουσα και αυτό τοúτο επιτακτική είνε η άνάγκη των μεταρρυθμίσεων. Την άνάγκην ταύτην *συναισθανόμεθα ήδη από πολλού πάντες εν Ελλάδι*. Πάντες σχεδόν άνομολογούμεν από πολλού ήδη, ότι η εκπαίδευσις ήμών χωλαίνει καθ' όλους αυτής τοις κλάδους, από του κατωτάτου μέχρι του άνωτάτου... Ούτε δηλαδή η επιστήμη καλλιεργείται και προάγεται δι' αυτής, ούτε και οι μέλλοντες να εξυπηρετησώσι κλπ. παιδεύονται δι' αυτής προσηκόντως...»

Τι υποθέτεις τώρα, κύριε φαρμακοποιέ; Ποιος είνε που μιλάει έτσι; Είνε τάχατε ο Πάγκαλος όταν ξανάπαζε στα σχολιά μας την άγιαν ήμών καθαρεύουσαν, η είνε ο κ. Αιγινήτης όμιλών εις την Ακαδημίαν. Όχι. Δεν είνε ούτε ο ένας ούτε ο άλλος. Είνε ό... αλλά καλύτερα να εξετάσουμε πρώτα και τα άλλα επίσημα στοιχεία :

— «Τό υπάρχον καθεστώς της δημοτικής εκπαιδύσεως διαφθείρει κατ' έμέ τους εν τοις δημοτικώς σχολείοις διδασκόμενους ελληνόπαιδας, διαφθείρει τό φρόνημα, διαφθείρει τό ήθος, τον νούν και την ψυχήν των ελληνοπαίδων. Έάν τό Κράτος στερείται σήμεραν κατά γενικόν κανόνα άνδρών άκραιών, λειτουργών του καθήκοντος, τουτο όφείλεται, εις την ελαττωματικήν ήμών δημοτικήν εκπαίδευσιν...»

— «Δέν υπάρχει τις ό άμφισβητών την αλήθειαν των λόγων του άξιότιμου κλπ.. ότι το πλημμελές της δημοτικής εκπαιδεύσεως συνετέλεσεν εις την κακοδομιάν εις την όποιαν εύρίσκειται τό έθνος...»

Ποιος είνε που μιλάει έτσι, κύριε φαρμακοποιέ; Είνε ο Άργυρός, ύπουργός της παιδείας, πολεμώντας στα 1921 τα βέβηλα συνονθυλεύματα που είχανε πάση δυο—τρια χρόνια πριν στα δημοτικά σχολιά μας οι προσότες; Είνε ο κ. Νικολούδης, ο άναμορφωτής ύπουργός; Είνε ο κ. Γ. Χατζηδάκις άγορευών εις τό «Έθνικόν Συνέδριον» του 1925, η είνε ο κ. Κορλουμβάκης από των στηλών των σημερινών έφημερίδων; Η είσαι σύ ό ίδιος και τό έξεσας; Όχι, κύριε φαρμακοποιέ! Δικοί σου άνθρωποι είνε, μόνο πως δέν είνε αυτοί που πάει ο νοός σου. Πάρε τα Πραχτικά των Συνεδριάσεων της Βουλής, σωτήριον έτος 1899, μάλιστα, χίλια όχτακόσμο ένενηντα ένένα, και θα τους δής. Ο πρώτος είνε ο κ. Αθανάσιος Εύταξίας, (συνεδρ. 27 Μαΐου 1899), ύπουργός τότε των Έκκλησιαστικών και της Δημοσίας Έκπαιδύσεως στην άνορθωτική κχβέρνηση του Γ. Θεοτόκη.

Αυτός, που πολέμησε τόσο τόσο σύμφωνα με τις ιδέες σου και τόσο άλλοπρόσαλλα με τις δικές του το βέβηλον συνονθυλευμα εδώ και 2—3 χρόνια, σαν ήτανε πρωθυπουργός του Πάγκαλου. Και τι νομίζεις πως εισηγείται μ' αυτή του την άγόρευση; Εισηγείται, κύριε φαρμακοποιέ, *την εισαγωγή της νέας ελληνικής ής γλώσσας στα δημοτικά σχολιά, και τα δημοτικά σχολιά εφτατάξια*. Μάλιστα. Στα 1899. Το λόγο που δέν ψηφίστηκε ο νόμος αυτός, και τι έλεγε για να σωθή ο νοός και η ψυχή του Έθνους από τη διαφθορά και την εξαχρείωση, θα τα δούμε σε άλλο μας άρθρο. Ο δεύτερος, που νόμισες για Χατζηδάκη η Νικολούδη η Κουλουμβάκη είνε ο Στάης (Έφημ. Συζητ. Βουλής 1899, σ. 1039), ύπουργός της Παιδείας άλλοτε κι αυτός, ο τρίτος είνε ο Φικιώρης. Αν θέλης και παλιότερα, εύχαρίστως. Άνοιξε τα ίδια Πραχτικά, έτος 1882, σελ. 433, και διάβασε την άγόρευση του Φιλάρτου. *Στα 1882* : «Κατ' έμέ τα κυριώτερα των αιτίων της ήθικής του τόπου όπισθοδρομήσεως άναμφισβητήτως είναι, πρώτον... και δεύτερον η έλλειψις της καλώς έννοουμένης εκπαιδύσεως του λαού!» Άλλως τε μπορείς να διαβάσης όλους τους τόμους των πραχτικών, άν έχης καιρό, όλων των χρόνων άφ' ότου υπάρχει Βουλή, και θα ίδης τα ίδια. Διαφθαμένο

φρόνημα, διαφθαμένο ήθος, διαφθαμένοι νοός και ηυχή των ελληνοπαίδων. Και αναγνωρίζομενη αίτια; η ελαττωματική δημοτική εκπαίδευση! Πότε δε; Όχι τώρα, που στα σχολιά διδάσκονται τα βέβηλα συνονθυλεύματα, αλλά τον ώρατο εκείνονε καιρό, την εύκλει εποχή όπου στα άλφαβητάρια των ελληνόπουλων άνθιζον όχι μενεξέδες αλλά ία, όχι μαντζουράνες αλλά σάμψυχα, όπου «οι όφεις έσύριζον» εκεί μέσα, «τα χοιρίδια εκόίζον και οι χοίροι ύίζον», και όπου έδιδάσκητο «δ καλός υιός να διώκη τας μνίας από τον πατέρα, από την μητέρα, από τον πάππον, από την μάμμη» και να γνωρίζη ότι «από την είνε τον εξέρχεται άκάθαρτος ύλη (!)»

Άπό τον καιρό εκείνο όμως ως τα σήμερα, τα πράματα άλλαζανε. Τι μας μέλλει άν είναι διαφθαμένος ο νοός, η ψυχή, το φρόνημα και το ήθος των ελληνοπαίδων; Έμās μās μέλλει η διαφθορά της ύπογεγραμμένης, του άπαρέματου και της ιερής δασείας, μās μέλλει η διαφθορά της γλώσσας των δοκίμων άττικων συγγραφέων.

Στην εισήγηση του κ. Εύταξία του 1899 για την εισαγωγή της νέας ελληνικής γλώσσας στα δημοτικά σχολιά, στο Στάη, στο Φιλάρτο, φέρουμε ν' άπαντήση άποστομοτικά ο κ. Γ. Χατζηδάκις, καθηγητής της Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο και μέγας κέρβερος του «καθαρού λόγου».

(Πραχτικά του «Έθνικου Συνεδρίου» του 1925, εισήγησης του κ. Γ. Χατζηδάκι, «Η Γλώσσα και η διαφθορά της», έφημ. Άθήνας, αριθ. 159).

«... Έγώ τοσοούτον μόνον επιθυμώ να έρωτήσω αυτούς, δύνανται να μās όνομάσωμεν Κράτος εις τα δημοτικά σχολεία του όποιού διδάσκηται άλλη γλώσσα πλην της επισήμου, πλην της των νόμων, των έγκυκλιών, καθόλου της γλώσσας την όποιαν μεταχειρίζεται αυτό το Κράτος εις τας πολλάς και ποικίλας ύπηρεσίας και άνάγκας αυτού προς το Κοινόν;...»

Πρώτα πρώτα μπορούμε «να του όνομάσωμε» πολλά τέτια Κράτη. Τις άμέτροτες δημοκρατίες, ευρωπαϊκές και άσιατικές, της Σοβιετικής Ρωσίας. Άν αυτές δέν λογαριάζονται επειδή, καθ' ό κομμουνιστικές, θέλουν να στραβώσουν τον κόσμο, του όνομάζουμε τις υπερπολιτισμένες Σκανδιναβικές χώρες, τη Νορβηγία, όπου τα άλφαβητάρια των δημοτικών σχολειών είναι γραμμένα στη διάλεκτο του κάθε τόπου, είναι γραμμένα υπερμαλλιαρά, έτσι άλλως τε που διδάσκουν πως πρέπει να είναι γραμμένα τα άλφαβητάρια όλοι οι σημερινοί μεγάλοι παιδαγωγοί της οικουμένης. Παραδεχόμαστε όμως ότι οι τόποι αυτοί δέν έχουν τόσο ένδοξη κληρονομιά όσο έμεις οι Έλληνες, και ότι το σωστό είναι να βάλουμε στα δημοτικά σχολιά την επίσημη γλώσσα του Κράτους, τη γλώσσα των νόμων, των έγκυκλιών.

Στο ίδιο φύλλο της ίδιας έφημερίδας που δημοσιέβει τα άνήκουστα λάθη και τα φοβερά γραφτά των άγραμμάτων γυμνασιοπαίδων, δημοσιέβεται και μια έγκυκλιος του Έπουργείου της Υγιεινής, πως να βροθούμε αυτούς που έτυχε να τους χτυπήση το ήλεκτρικό της Πάουερ.

«Αί πρώται βοήθειαι εις τους ηλεκτροπλήκτους. Οδηγία του Έπουργείου Υγιεινής. (Καθημερινή 25-11-28)».

«Εύρισκόμενοι ένώπιον ήλεκτροπλήκτου το πρώτον μέλημα ήμών θα είνε η άμεσος πρόσκλησις ιατρού. Μέχρις όμως της ελεύσεως τούτου όφείλομεν:

— ΜΕΤΡΑ ΕΠΕΙΓΟΝΤΑ. —

3) Η εύχερεστέρα και νεωτέρα μέθοδος της τε-

(1) Φράσεις από τα άλφαβητάρια της καθαρευούσας.

χνητής αναπνοής είνε (μέθοδος του SCHOFFER) η *εκτελουμένη κατά τον άκόλουθον τρόπον*. Άφου βεβαιωθή ό επιχειρών ότι ζένον τι σώμα δέν ύπάρχει έντός του στόματος του παθόντος τίθεται ούτος *πληγής επί της κοιλίας*, ό εις βραχίων εκτείνεται προς τα άνω πλαγίως της κεφαλής, επί δε του άλλου βραν γίονος κεκαμμένο τίθεται η κεφαλή έστραμμένο-έγουσα το πρόσωπον προς τον εκτεταμένο βραχίονα ούτως ώστε η ρις και το στόμα να είνε τελείως ελεύθεροι προς αναπνοήν. *Γονατίζει ό βοηθός επιβαίνων, ούτως ειπείν, του πάσχοντος εκατέρωθεν των ισχύων, πιέζει διά της παλάμης άμφοτέρων των χειρών εκατέρωθεν και κλίνει φέρον το βάρος του σώματος διά των βραχιόνων του, ούτως ώστε διατιθεμένων εις τό κάτω και πλάγιον μέρος του θώρακος του παθόντος χωρίς να λυγίσθ τούς άγκώνας*. Τοúτο πρέπει να εκτελέση έντός 2-3 δευτερολέπτων. Μετά τουτο άποσύρει άμέσως τας χείρας από τον παθόντα και μένει εις την αυτην θέσιν γονατιστός έχων εκατέρωθεν κρεμαμένα ταύτας. Μετά πάροδον 2-3 δευτερολέπτων εκτελεί την ιδίαν πράξιν. . . .»

Δέν είνε δυνατόν να μεταφέρω όλόκληρο το ώραίο αυτό ύπόδειγμα της επίσημης γλώσσας του κ. Χατζηδάκι. Εύχομαι όμως και σ' αυτών και σ' όν κ. φαρμακοποιό και Κουλουμβάκη να μη τους παρουσιάση η άνάγκη να επιβούν των οικείων τους και να εκτελέσουν αυτην την πράξιν, γιατί όχι 2-3 δευτερόλεπτα αλλά ούτε 2-3 αίωνες να μελετούν την επίσημη έγκυκλιο» δε θα έξιχνιάσουν τι λείει.

Ίσως όμως, επειδή άπευθύνεται στύν πολύ λαό η έγκυκλιος αυτή, να πρέπει να είνε γραμμένη σε γλώσσα έπιστημονική και άκατάληπτη. Άς πάρουμε τότε ένα άλλο επίσημο έγγραφο, έπισημότατο, να βροθίμε το ύπόδειγμα γλώσσας του κ. Χατζηδάκι.

Συνθήκη Ελλάδος—Άλβανίας

Νόμος 3653

(Έφημ. Κυβερν. τεύχος Α. αριθ. 212, 13.10.28)

Άρθρ. 4.—Έξαιρούνται αι εύκολία αι παρασχεθεΐσαι η αι μέλλουσαι να παρασχεθώσιν εις άλλα όμορα κράτη διά τας των συνόρων μεταφοράς. (ρωτούμε τι έννοεί; να μεταφέρονται τα σύνορα η να μεταφέρονται πράματα από τα σύνορα)

Άρθρ. 8.—Οι εισαγωγείς εν Άλβανία έμπορευμάτων η προϊόντων ελληνικών και οι εισαγωγής εν Ελλάδι έμπορευμάτων η προϊόντων άλβανικών κλπ...

Άρθρ. 9.—Οι Έλληνες τοξείδιωται και τα έμπορευματα τα προσοριζόμενα διά την Ελλάδα η προσοριζόμενα έξ Ελλάδος προσοριζονται διά το έξωτερικόν θα έχωσιν ελευθέραν διάδον επί κλπ.

Άρθρ. 11.—Οι έρχοσασιάρχαι, οι μεγαλέμποροι κλπ. θα έχωσι το δικαίωμα, τηρούντες τας διατυπώσεις τας εν ισχύ έν τω έδάφει της άλλης χώρας να αγοράζωσι διά τό εμπόριον, την βιομηχανίαν η άλλας επιχειρήσεις και να λαμβάνωσι παραγγελίας εκ μέρους των βιομηχάνων και εμπόρων. (Θέλει να πη πως οι έμποροι θα έχων το δικαίωμα να κάνουν αγορές για τό εμπόριό τους η τη βιομηχανία τους και να παίρουν κι' αυτοί παραγγελίες από τους βιομήχανους και τους εμπόρους).

Δέν είναι δυνατό να μεταφέρω εδώ όλόκληρο αυτό το άσυνάρτητο, άκατάληπτο και βάρβαρο κατασκευάσμα, παρακαλώ όμως τον κ. Χατζηδάκι να το διαβάση είτε αυτό είτε όποιον άλλον θέλει νόμο του Κράτους και τον προκαλώ να μου βρη ένανε (1) γραμμένο ελληνικά, γραμμένο σύμφωνα με μια γραμματική που να διδάσκηται η να διδάχτηκε ποτέ στους Έλληνες από καταβολής του ελληνικού γένους.

Φταίει τὸ βέβηλον συνορθύλευμα; Ἀλλὰ οἱ ἐπίσημοι αὐτοὶ κύριοι, ποὺ κατὰ τὸν Χατζηδάκι πρέπει νὰ πάρουμε ὑπόδειγμα γὰρ τὴ γλῶσσα τοῦ δημοτικοῦ μας σχολιοῦ δὲν ἐδιδάχτηκαν βέβαια μὲ τὸ βέβηλον συνορθύλευμα, αὐτοὶ διδάχτηκαν μὲ τὸ ἱερὸ ἀλφαριθμητικὸν ποὺ διώκει τὰς μνίας ἀπὸ τοὺς προγόνους καὶ ποὺ ἀπὸ τὴν οἶα του ἐξέρχεται ἀκάθαρτος ὄλη.

Φταίει τὸ βέβηλον συνορθύλευμα; Καὶ ποῖος φταίει ποὺ ἡ καθεμιά στήλη, ἡ καθεμιά ἀράδα τῆς κάθε μίας ἑλληνικῆς ἐφημερίδας μεταχειρίζεται καὶ ἄλλη γλῶσσα, ὑπερκαθαρεύουσα, μιξοβάρβαρη, βάρβαρη, σφράγιση, ἀλαμάνικη, ἀλαμπουργέτικη, κροακίστικη; Ποῖος φταίει ποὺ κατάντησε ἡ Ἑλλάδα νὰ βαβέλ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ συννενοηθῇ ἄνθρωπος μ' ἄνθρωπο μὲ τὸ γραπτὸ λόγον, καὶ ποὺ ἡ λέξι παιδεύω κατάντησε βασανίζω στὴν ψυχὴ τοῦτου τοῦ λαοῦ; Φταίει τὸ βέβηλον συνορθύλευμα; Μπορεσε τὸ τέρας αὐτὸ νὰ καταστρέψῃ μέσα σὲ δέκα μονάχα χρόνια τὴν ἱερὴ γλῶσσα μας καὶ δὲ μπόρεσαν μέσα σὲ ἑκατὸ, σὲ δυὸ χιλιάδες χρόνια τὰ ἀλφαριθμητικὰ τῆς ἀκαθάρτου ὄλης τῆς οἰκίας νὰ μᾶς τὴ φτιάξουν; Χάλασαν ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ κ. Χατζηδάκι τὸν ἑναρθερο λόγο τόσο, ποὺ νὰ γράφῃ «νὰ μᾶς ὀνομάσουν» ἄτι νὰ γράφῃ «ὅπως ἀναφέρωσιν ἡμῖν» ὅπως καὶ ἡ ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ Κράτους;

Αἶσχος! γράφει ὁ κ. καθηγητὴς ἀποκάτω ἀπὸ τὰ γραφτὰ τῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων τοῦ Ἀθηναίου Πανεπιστημίου. Ἐξετάσθηκαν ὅμως οἱ κ. καθηγητὴς μεταξύ τους; ἔξετασαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον;

Νὰ τοὺς ἀναγκάσουμε ἐμεῖς! Νὰ ἀναγκάσουμε τὸν κ. Χατζηδάκι, τέως πρῶταν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης, νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ βαθμολογήσῃ τοὺς συνάδελφούς του:

Α. Οἰκονομοπούλου, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης, θανατοῦ τοῦ κ. Χατζηδάκι καὶ ὑπέρμαχου τοῦ καθαροῦ λόγου, σύγγραμμα:

«Οἱ Ὑδροπριόνες ἐν Ἑλλάδι»

(Ἀθήναι 1926)

Σελίς 1η στίχος 1ος. *Τὸ ἐργαζόμενον ἐργαλεῖον τῶν ὑδροπριόνων εἶναι ὁ κερῖον. Οἱ πριόνες ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειρὰν στοιχείων στοιχείων καλουμένων ὀδόντων, ἰκανῶν δὲ πρὸς ἀποτελεσματικὸν τεμαχιδίων ἀπὸ στερεοῦ σώματος, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηνωμένων καὶ πρὸς κοινὴν δρᾶσιν, τὴν διάνοξιν ἐντομῆς πρὸς διαχωρισμὸν τοῦ σώματος εἰς δύο μέρη ἐκατέρωθεν τῆς ἐντομῆς, ἐργαζομένων...*

Σελίς 40. *«Ἡ οὕτω ἀπαρτιζομένη «κάναλη» ἔχει ἐν ἀνώτοτον στόμιον εὐρὸν ὅσον τὸ εὖρος τοῦ σωλήνος στοιχείου, εἰς τὸ ὁποῖον διὰ μᾶλλον ἢ ἥττον μακροῦ τεχνητοῦ δριζοντίου γεφυρωτοῦ ξυλίνου αὐλακος ἐκ σανίδων στεγανῶς κατασκευαζομένου καὶ καταλλήλως ὑποστηριζομένου ὀδηγεῖται τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῦ πρᾶνου αὐλακος ροῆς αὐτοῦ...»*

«—Ἐνεκα τοῦ ἑλλειπομόρφου, κωνικοῦ ἢ ἀνισοστελέχου» τῶν δένδρων — διοσπῆρος (δεκάκις μὲ ἄμικρον) — ὁ μηχανισμὸς πρὸς πρῶσιν τῶν κουτσούρων (πρῶσις δεκάκις) — κλαποῦνται — διὰ κυλινδρῶσεως — αἱ κλάδες αἰτῆται, ἢ τοποθετήσις τῶν κλαδῶν — ἔνεκα τῆς ἀκανονιστίας — δυσμετάφερτα — ἢ παραμόρφωσις ἐκ σκευρώματος — μεγάλα μήκη κουτσούρων κ. λ. π. κλπ. —»

Αἶσχος!

Λὲν εἶνε δυστυχῶς δυνατὸ νὰ μεταφέρω ἐδῶ ὁλόκληρο τὸ σύγγραμμα τοῦ κ. Καθηγητοῦ, οὔτε αὐτοῦ οὔτε καὶ πολλῶν ἄλλων. Γερμανισμοὶ ἀνυπόφοροι, ἀνήκουστη μιξοβάρβαρη γλῶσσα, ὁ κ. καθηγη-

τῆς δὲν τρομάζει οὔτε μπροστὰ στὴν ἀβαθοσύνη, οὔτε μπροστὰ στὴν καθαρὴ ἀσυναρτησία!

Καὶ τότε λ' ἰπὸν οἱ κακότεχοι ἑλληνόπαιδες, ποὺ τοὺς παιδέβει (μὲ β) ἑκατὸ χρόνια τότε ἡ ἑλληνικὴ παιδεία καὶ τοὺς πετοῦνε οἱ καθηγητὴς μὲ τὴ λέξι αἶσχος ἔξ' ἀπ' τὴς πόρτες τοῦ Ἀθηναίου Πανεπιστημίου, οἱ κακότεχοι αὐτοὶ ἑλληνόπαιδες φταῖνε τόσο πολὺ; Τότε γιατί δὲ διώκονται μὲ τὴν ἴδια λέξι, ἔξ' ἀπ' τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδας, αἶσχος, ὅλοι αὐτοὶ ποὺ λέγονται διανοούμενοι τοῦτου τοῦ τόπου, καθηγητάδες τῆς κυλινδρῶσεως καὶ τῆς πρῶσεως καὶ τῆς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ Κράτους, ἐφημεριδογράφοι τῆς Βαβέλ καὶ νομοθέτες τῆς μεθόδου τῆς ἐπιβάσεως καὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν συνόρων;

Γιατὶ δὲν εἶνε αὐτοὶ τὸ ἄθλιον συνορθύλευμα, κύριε φαρμακοποιε; Ἔνια σου ὄμως, μὴν τρομάξεις, οὔτε σὺ οὔτε αὐτοὶ διατρέχετε κανένα κίνδυνον. Οἱ ἄνθρωποι δὲν κάνουν ἄλλο παρὰ τὴ δουλιὰ τους. Ἦρθαν ἀπὸ τὰ χωριά τους μὲ τὸ ντουρβαδάκι τους καὶ μὲ τὸ σουρτουκάκι τους, ἀποστηθίσαν γραμμάτια καὶ γενήσαν ἐπίσημοι, φορέσαν χειρόκτια καὶ ἔψηλὸν πῖλον καὶ λαμβάνουσι χιλιόδραγμα. Καὶ φάγανε τὰ νύχια τους νὰ ἐμφυσήσουνε στὸ λαὸ περιφρόνηση γὰ ὅσους δουλέβουνε τίμια στὸ ἀργαστήρι καὶ στὴ γῆς, γὰ ὅσους δὲ γράφουνε τὸ αὐτὸ ἐπιθυμῶ καὶ δι' ὑμᾶς καὶ δὲν ξέρουνε νὰ μιλοῦν περὶ διὰ γραμμάτιον. Φάγανε τὰ νύχια τους νὰ ἐμφυσήσουνε στὸ λαὸ τὴν πίστη ὅτι ὁποῖος δὲν εἶνε «γραμματιζόμενος» δὲλ εἶνε ἄξιος νὰ τοῦ λένε οὔτε καλημέρα! Τόρα ὄμως, ποὺ ὁ λαὸς τὴ γόνεψε καλὰ καλὰ τὴν πίστη αὐτὴ, καὶ μένει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη γέροση ἡ Ἑλλάδα, καὶ πλήθυναν οὐ μνημονεῖα τὰ καφενεῖα γεμάτα ἀπὸ πειναλέους καὶ ἀνεργούς διδάκτορες τοῦ «Ἀθηναίου Πανεπιστημίου» τότε θορυβήθηκαν οἱ ἄνθρωποι γιατί «τὰ ἔσοδα ἠλατῶθησαν κατὰ ἐπικίνδυνον τρόπον» καὶ τὰ χιλιόδραγμα τῶν ἀποδοχῶν κιντυνέβουν. Τόρα θορυβήθηκαν καὶ γυρέβουνε νὰ στρέψουν τὸ κῆμα πάλι πρὸς τοὺς ἀγρούς. Γιατὶ οὔτε τὰ φύλλα τῆς γραμματικῆς τρώγονται, οὔτε τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης.

Ὅμως τὸ κῆμα δὲν πάει πίσω. Δὲ θὰ πάη πίσω ἂν δὲ σὲ πνίξῃ ἡ πρῶτα καὶ σένα, κύριε Κουλουμβάκη καὶ σένα, κύριε φαρμακοποιε. *Ἄν δὲ σὲ πνίξῃ.*

Τέτια ἐλπίδα ὄμως δὲν ὑπάρχει γὰρ τὴν ὥρα, ἔνια σου, κύριε φαρμακοποιε! Εὐὺ, μαζί μὲ τὸν κύριον Νικολοῦδην καὶ μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδον θὰ εἴσατε γιὰ καιροὺς ἀκόμα ἀρμόδιοι γὰρ τὴν ἀνόρθωση τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Καὶ σοῦ δίνω τὸ λόγο μου ὅτι ταχύτατα πάλι θὰ καταφέρετε νὰ ξαναμπάστε στὰ σχολία τὰ ἀλφαριθμητικὰ ὅπου διδάσκαται ὁ καλὸς υἱὸς νὰ διώκῃ τὰς μνίας. Αὐτὸ θὰ εἶνε ἄλλως τε πολὺ ἀναγκαῖο τότε γιατί τὰ ὅσα θ' ἀπομένουν ἑλληνόπουλα θὰ χρειάζεται νὰ ξέρουν νὰ διώκουν τὰς μνίας καλὰ, ἀπὸ τὸ πτώμα πιά τῆς Ἑλλάδας.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

ΣΒΥΣΜΕΝΟ ΟΝΕΙΡΟ

Μὲς στὸ μυστήριον κάποιος νύχτας βροχερῆς σ' ἀπάντησα στὴν ἄκρη κάποιου δρόμου καὶ ἀπὸ τὴν ἀγνότη τῆς πανώριας σου μορφῆς ἔπλασα τὸ θλιμμένο τ' ὄνειρό μου

Μὲς στὸ μυστήριον κάποιος νύχτας βροχερῆς μ' ἄφησες ἔρημη στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου καὶ ἀντάμα μὲ τὸ κλάμα τῆς βροχῆς ἔκλαψα τὸ σβυσμένο ὄνειρό μου.

ΜΑΡΙΑ ΓΕΡΟΤΑΝΤΑ

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

Ἡ καμαρούλα μας, Μιμή, ἡ καμαρούλα μας, κόμοδη, ὀλοκάθαρη φωλίτσα, λὲς καὶ ὁ μπεμπέκος ἔρωτας τὴν ἔφκιασε, γιὰ ἓναν καραγκιοζάκο, μιὰ κουκλίτσα.

Ἐπίπλωση ἀπλή, τὸ κρεβατάκι μας, ἓνα τραπέζι, τρεῖς καρέκλες πάρα πέρα, λίγα καθράκια, τὸ πορτραῖτο κάποιος θείας σου, δυὸ—τρία μιμιπελὸ στὴν ἐταξέρα.

Πῶς τὰ θυμάμαι, ἀλήθεια, πῶς μοῦ φαίνεται ἐκεῖνος ὁ καιρὸς σὰν νᾶναι τώρα! Ζούσαμ' εὐτυχισμένοι, διαν, κάποτε, καὶ ὁ πόσο ξαφνικά! — ἔξασα' ἡ μπόρα.

Σὰν τὴ Μανὸν Λεσκώ, μιὰ μέρα ποῦ φυγες, νὰ πᾶς στὰ μαγαζιά γιὰ νὰ ψωνίσεις, θάχασες φαίνεται τὸ δρόμο, σὲ περιμένα, μὰ ἔχασες τὸ βράδι νὰ γυρίσεις.

Πέρασαν μέρες, μῆνες, δὲ φαινόσουνε καὶ ἐγὼ σὲ καρτεροῦσα μὰ τοῦ κάκου' καὶ ὁ τὸ κακόπαιδο τὸν ἔρωτα, χαχάνιζε στὴ θλίψη τοῦ φτωχοῦ καραγκιοζάκου.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΠΟΛΕΤΣΗΣ

Η ΜΕΤΑΘΕΣΗ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Τὸ κερὶ κρατῶντας στὸ χέρι τριγύρισε κυττάζοντας μὲ τὰ κουρασμένα του μάτια τὴ μικρὴ κάμαρα.

Τ' ἄγγιξε τὰ χεῖδεψε μὲ τὸ βλέμμα ὄλα, θέλωντας μὲ τὸ ζόρι νὰ διώξῃ τὸ κρῶ π' ἐννοίωσε πρωτομπαίνοντας, στάθηκε στοχαστικὸς μπρῶς σὲ μιὰ καταραῖδα π' ἀσάλευτη τὸν θωροῦσε, βούλησε τὰ δάχτυλα του, στὸ κρεβάτι δοκιμάζοντας τὴ σκληρότατα τοῦ, κ' ἦρθε ὑστερονὰ καὶ ἀκούμπισε στὸ κλεισμένο παραθύρι μπροστά.

Τ' ἄνοιξε καὶ ἔσκυψε κυττάζοντας.

Εἶχε πάρει ὅλους ὁ ὕπνος.

Μέσα στὰ τόσα σπῖτια τοῦ χωριοῦ μηδένα δὲ φώτιζε καὶ ἦταν κατάκλειστες πόρτες καὶ παραθύρα. Ἐνας λαφρὸς παγωμένος ἀγέρας γροῦκήθηκε νὰ σουρῆξῃ σὰ φεῖδι ξεπερνῶντας μέσα ἀπὸ τ' ἄφυλλα δέντρα.

Ὁ ὑπάλληλος Ζαφείρης ἀναστέναξε μόλις ἀνάγειρε, ἔκλεισε, τὰ τζάμια καὶ ἦρθε καὶ ῥιχτήκε ἀφανισμένος στὴ ξερὴ καρέκλα τῆς κάμαρας.

Ἡ ζαρωμένη του ὄψη στὸ χλωμὸ φῶς τοῦ κεραιοῦ ἔδειξε τότε πιότερο τυραννισμένα μὲς τὰ τριμμένα ξέθωρα ρούχα του ποὺ τὰ τρυποῦ-

σαν τὰ σουβλερὰ γόνυκα καὶ οἱ ἀγκῶνες. Ἐνοιώθε μιὰ ἀπέραντη θλίψη νὰ τὸν βροχίνη καὶ ἀκόμα ἓνας κρύφιος φόβος τοῦ φερονε σὰν ἀπὸ οἷος ἀνατριχίλες σ' ὄλο τὸ μάρκος τοῦ σκελεθρωμένου του κορμιοῦ.

Δὲν ἔκανε μόνος. Κάθε νύχτα ἀπ' τὸ καιρὸ ποῦ τοῦ βλάφτηκε ἡ καρδιὰ νόμιζε πῶς παρόδινε καὶ τὴ ψυχὴ καὶ ἔτρεμε μὴ χάσῃ ἀπὸ δίπλα του τὴ συντροφιά τοῦ σπιτιοῦ του.

Ἐγερνε, σφίγγοντας μὲς τὰ μακρὰ καὶ ἄσασκα χεῖρια του τὸ μικρότερο παιδί, καὶ ἔτσι νοιώθωντας θερμὴ τὴν ἀνάσα του νὰ τὸν χεῖδεύῃ στὸ πρόσωπο γλυκύτατα τὸν συνέπερνε ὁ ὕπνος.

Ἦστερα τὸν μετᾶθεσαν.

Τ' ἀκούσε γιὰ κάλλιο τὸ διάβασε δυὸ φορὲς στὸ χαρτί, ἐνοιώσε τὰ πόδια του νὰ τρέμουν στὰ μάτια του ἔσβυσε τῆς ξέγνοιας τὸ φῶς, καὶ ἀπὸ τὰ μάγουλα του ἀποσοῦρωσε καὶ τὸ λιγοστὸ αἷμα.

Κι' ὥστόσο ἴσαμε τὴ μέρα τοῦ μισεμοῦ δὲν τοῦχαν λείψει οἱ ἐλπίδες.

Σὰν ἔφταξε καὶ κείνη καὶ ὄμπρὸς του ὀλοζωντάνεψε ἡ ἀλήθεια, ἀπέραντη σύγχυση βασίλεψε σ' ἀνταρτισμένο του μυαλὸ, καὶ βάλθη-

κε νευριασμένο κι' άσυγκράτητο γέλιο κάθε τόσο να γελά, τριγυρνώντας μέσα στα πράματα που του τοίμαζαν.

«Μαρία κύταξε τη βαλίτσα μην έχουμε τίποτα καζο. Χα χα χα... Προσοχή στο μπασούλο... Χα χα χα...»

Όντας τοιμάστηκε να τους χαιρετήσει μόλις τότε έννοιωσε να του λείβεται η δύναμη, και πιάστηκε η μιλιάρη του.

Τους έσφιξε καθενός το χέρι ξέχωρα, μη δέλοντας κανείς να τον φιλήσει.

«Δε πάμε να πεθάνουμε Χα χα χα...» είπε κι' έσκασε στο γέλιο του.

Ένας κρύος ιδρώτας δεμένος σε χοντρές σταγόνες ανάβρυζε απ' το φεγγερό κούτελό του καθώς ήταν γεμμένος στη καρέκλα.

Είχε αποκοιμηθεί βαρύνοντας το κεφάλι στο στήθος, και κάποια φορά που τον παράτησε η συλλογή θάρρεψε να γροίκισε άταχτα την καρδιά του να παίξει σταματώντας κάθε τόσο.

Συγκράτησε την ανάσα του βάζοντας με το νου του πως θ' απόμεινε ξερός, ο ιδρώτας έλυσε και σουρώωντας μέσα από τις ζάρες του προσώπου του άρροσταλάζε κάτω.

Τινάχτηκε στα πόδια του μ' άγριομένο το μάτι, και ζωντανεύοντας παληά του συνήθεια σταυροκοπήθηκε.

Υστερα, άθελά του τα πόδια λύγισαν και πέφτοντας στα γόνατα, χίλιες φορές έβάλθηκε το ίδιο να κάνει όσπου του πόνεσαν τα κόκαλα.

Μακρυνά έβλεπο κάποια σκυλιά εβάβισαν ανήσυχα, αντισκόφτοντας τη βαθεία σιωπή.

Ο Ζαφείρης άρχισε να γδύνεται, Του φάνηκε να βαραίνουν σαν από νύστα τα βλέφαρά του, παίρνοντας ακόμα για σημάδι ένα τρανό χασμουρητό που του διαπλάτωσε το στόμα.

Απίθωσε στο προσκεφάλι τα σπύργα, έσιαξε το κορμί του στο στρώμα κι' έσβυσε το φως.

Εκοιμήθηκε ίσαμε μια και περισσότερη ώρα άταχτον ύπνο με ξεπετάγματα, κάθε τόσο παραμιλητό και βόγκους.

Στη σιωπή της κάμαρας, κάποια φορά γροικήθηκε σιγαλό πνιχτό το κλάμμα του σ' όνειρα μέσα, στραβωσε φριχτά το στόμα κι' έξυπνησε.

Εφφερε τα χέρια στο λαιμό θαρρώντας πως κάτι τον έπνιγε, πήρε βαθεία μιάν ανάσα κι' άναψε το κερί.

Έννοιωσε άναμένο το αίμα του, δλόπικρα να χείλη και τα μιλήγια του βούίζανε σαν το μελλίσι το λεύτερο.

Τινάχτηκε όρθος στα πόδια, άρπαξε το κα-

νάτι το νερό, και τ' άδειασε ως την ύστερη στάλα σβύνοντας την φλόγα που τον έκαιε. Άρρωστος κούλας απ' τη πρώτη νύχτα! Έπιασε τρέμωντας το χέρι και γροικώντας γρογότατο το σφιγμό, γλώμισσε, ένας άνειπτος τρόμος πλανήθηκε στα μάτια του, και λίγισε σά το κλάμα το ξέβαθο.

Πρόφταξε κι' απόγειρε στο τοίχο. Όμπρός του ξεπέταξαν σπύρες, κουβάρια από φλόγες έστρουφογύριζαν μ' άσυλλόγιστη γληγοράδα ζαλίζοντας το νου του, κι' έχωσε να μη θωρεί το πρόσωπο στα χέρια.

Η Θέρμη, ή Θέρμη!

Ξωφρύνισε κι' άγριέψε.

Στήλωσε τα μάτια στο παράθυρο, κι' ύστερα σε μια γλήγορη σκέψη, γλάκησε και τ' άνοιξε με βρόντο.

Και γροικήθηκε τότες σπαραχτική ή φωνή του τα σκοτάδια να σκίσει κάποιον καλώντας, μαζί να συναποβάλουν τη νύχτα, και κανείς δεν απάντησε.

Άπ' το διπλανό άχοϋρι ταραγμένα μουκάμισαν μονάχα τα ζα δυο φορές κι' ύστερα σάπασαν.

Ακούοντας το ζωντανό τουτον άχο όμοια με μάλσαμο τον δέχτηκε ή ψυχή του.

Τον είδες και μέρωσε στη στιγμή τα μάτια του πήραν φως, κι' ένα κουτό χαμόγελο χάραξε στα στραβωμένα του χείλη.

Άρπαξε στα χέρια, το κερί, ξεμαντάλωσε σπουδαχτικά την ξώπορτα και βγήκε στο δρόμο.

Ήρθε και μισάνοιξε τη ξύλινη πόρτα στ' άχοϋρι και πρόβαλλε δειλά μέσα το κεφάλι.

Τα ζωντανά ξαφνιασμένα απ' το φως μετακούνησαν ανήσυχα, σταμάτησαν κάποια τ' άναμάσημα, κι' ύστερα βάλθηκαν όλα μαζί πονετικά θά πής να τον ξανοίγουν.

Ο Ζαφείρης σφάλισε πίσω του την πόρτα και πέρασε μέσα.

Άναστέναξε λαφρωμένος αναπάντεχα, χείδεψε, διαβαίνοντας, ζερβόδεξα τα σγουρά μαλλιά των άρνιων βάζοντας με το νου του πως λίγο παράλαζαν απ' τα κεφάλια των παιδιών του, κι' ήρθε και ρίχτηκε μ' ένα γλυκό μούδισμα παράμερα στ' άχερα.

Πόσα ζευγάρια μάτια, θεέ μου, ήμερα δακρυσμένα κι' άπονήρωτα.

Και ξεχώρα ένα ζευγάρι μαύρων απ' άρνι όμοια στη γλύκα με κείνα του μικρότερου παιδιού που τον έκοιμιζε...

Κειδά μεσ' τ' άχοϋρι τον πήρε ο ύπνος άτάραχος, χωρίς βραχνάδες ως τη θολή αυγή.

ΜΙΧΑΗΛΣ ΡΑΠΤΗΣ

ΩΡΕΣ...

Όρες άφρόντιστες που πάτε...
Μέσ' στο τικ-τάκ κιλιά ή Ζωή!
Ρόδα Μαγιοϋ σαν ξεφυλλάτε...
Σαν Όνειρο κατακυλάτε
Μέσ' στην παιδιάτικη πνοή
Και τα χαμόγελα μετράτε.

Όρες βαρυνές, γιομάτες σκέψη...
Σαν ματωμένου βραδυού Δύση.
Στην ήδονή μέσα λουσμένες
Άξέχαστες και ξεχασμένες!
Και μέσ' στής νειότης το μεθύσι
ποτάμια πόχετε στερέψει...

Και άλλες πειό αγαπημένες
Στιγμές και ώρες που ή καρδιά
Σε μια θερμή άγκαλιά κτυπάει...
Και στίς άγάπης άκουμπάει
το προσκεφάλι μια βραδυά.
Όρες με τη Ζωή δεμένες.

Όρες πρωινές γιομάτες πόθο,
Και μεσημέρια ήλιολουσμένα...
Κι' ώρες που σας δονεί ή θλίψη...
Νύκτες που μπόρες έχουν πνίξει
κι' ο δειλινά άρρωστημένα...
Έσας περισσότερα σας νοιώθω

Όρες που οι άρρωστοι κι' οι γέροι
Στα έξήντα άτέλειωτα λεπτά τους...
Σκυφτοί, βουβοί μέσα στην πλήξη
Μπρός σ' ένα τάφο που θ' άνοίξει
Σέρνουν τα κούφια βήματά τους.
Τικ-τάκ, τικ-τάκ... κι' αυτοί καρτέρι.

Κι' ώρες που έσκυψε ένα δειλί,
μαζί μου για να τραγουδήσει...
Και να μου πη: Όνειρου χάδι,
το Σ' αγαπώ μέσ' στο σκοτάδι.
Και την άγάπη είχαν μετρήσει...
Καρδιά - καρδιά - χείλη με χείλη.

Και κάποιες άλλες που με σέρνουν
σε κάποιο αγαπημένο τάφο...
Πάντα στο νου μου ζωντανές
του πόνου άτέλειωτες στιγμές!
Και κάποιες άλλες όταν γράφω
και σαν σκιές πάνω μου γέρνουν.

Χανιά-Άπριλ 1929

ΙΩΑΝΝΑ Γ. ΚΟΛΛΥΤΟΥ

Άπό το Γερμανικό

Κ. ΔΑΡΡΙΓΟΣ

ΤΙΠΟΤΑ ΠΙΟ ΘΛΙΜΜΕΝΟ

Τίποτε πιο θλιμμένο από έναν Έρωτα
που σβύνει στην καρδιάν άγάλι άγάλι
σα ρόδα που μοιραία θα μαδήσουνε
ύστερα από μιá νύχτα στ' άνθογαλί.

Τίποτε πιο θλιμμένο από έναν Έρωτα
που σβύνει στην καρδιάν άγάλι άγάλι
σαν κύμα που σκοπός του το ξεψύχισμα
στίς στείρας άμμουδιάς την κρύαν άγκάλη..

Τίποτε πιο θλιμμένο από έναν Έρωτα
που σβύνει στην καρδιάν άγάλι άγάλι
Πνίγοντας τόσα όνειρα κι' αίσθήματα
μες στίς βουβής οδύνης το Κανάλι...

Άθήνα

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΔΡΟΥΣΙΩΤΗΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ...

Γυναίκες καρδιοπλάνες, ξεμαλλιάρες,
άλήτισσες, τής ήδονής πουλήτρες,
βραχνόφωνες, γυναίκες, κουρελιάρες,
τής όχεντρας και του διαβόλου φύτρες.
Γυναίκες, που τα στήθια σας άγάπη
δε νιώσατε ποτέ να σας θερμαίνει
γυναίκες που τη ζήση σας ή μοίρα
με πόνο και φαρμάκι σας ύψώνει.
Γυναίκες, ο γυναίκες, σείς, του άδη
ξεβράσματα, στον κάθε άνασασμό σας,
στο κάθε σας το γέλιο ή και το χάδι,
πως νιώθω το μεγάλο τον καύμό σας.

ΔΙΟΝ. Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΗΤΑΝΕ...

Κι' ήτανε βράδυ και μείς μονάχοι
στη σεληνόφωτη του λόφου ράχη
κι' ήτανε βράδυ και σιγαλιά
και μείς στού λόφου κεί τη πλαγιά.

Κι' ήτανε άνοιξη κι' ή γη σπαρμένη
κι' απ' άγριολούλουδα όλανθισμένη
και μες τής νύχτας το μαύρο χρώμα
μυροβολούσαν άγέρας και χρώμα.

Και στην αστρόλαμψη τη πιο χροστή
όλα ευωδιάζαν-μαζύ και σύ
Όλα ευωδιάζαν, όλα μυρίζαν
και τα χειλάκια σου με φοβερίζαν.

Κι' αυτή τη νύχτα τη σιγαλή
έπροταλλάξαμε γλυκό φιλί
κι' αυτή τη νύχτα στη σιγαλιά
όχι ένα—άλλάξαμε πολλά φιλιά.

EMIL DESPAX

ΣΙΩΠΗ

“Αν είμαι μιὰ ἀδερφή ψυχὴ γιὰ σᾶς, τότε μι-
[λῆστε
σιγά, σιγά. Μὰ ὄχι σὲ μέ, δὲ θάθελα, σιωπῆστε.
Εἶνε καλλίτερα ἢ σιωπῆ, αὐτὴν τὴν ἀξιῶνω.

“Ὁ, τῶν ψυχῶν μας τῶναιρο θὰ μείνη πάντα
[μόνο.

Σὰ δυὸ ἄσπροι τάφοι χωρισμένοι ἀπὼνα κυ-
[παρίσι,

τὰ μυστικά μας φύλαξε ζηλιάρικα ἢ ψυχὴ μας.
“Ανάμεσά μας, τί ἔρημος, ἀλήθεια, αὐτὴ ἢ σιω-
[πὴ μας!

“Αν εἶχαμε κάπου μαζί, παιδάκια, μεγαλώσει
σὲ μιὰ χρυσοῦν ἀκρογιαλιά, σ’ ἕνα ποτάμι πλαῖ...
θῆταν παιχίδι μου γλυκὸ ἢ καρδιά μας νὰ μι-
[λάη

Μαρτύριο νὰ μὴν ξέρωμε τίποτε αὐτὴ τὴν ὥρα
καὶ νᾶμαστε ἄντρας κιόλα ἐγώ, γυναῖκα ἐσεῖς.
[Καὶ τώρα,

πὼς ὄνειρεύτηκα γλυκὰ σὲ τί θὰ μ’ ὠφελήσῃ
ἀφοῦ ἔζησα μέσ’ στὴ σιωπῆ, μονάχος; “Ὁ ἄ-
[δερφή μου,

στὸν πόνον ἀδερφή μου ἐσεῖς, στὴν ἀρμονία
[ἀδερφή μου,

σᾶς εἶχα τότε προαιστανθῆ, σᾶς εἶχαν εὐλογήσει
τὰ ὄνειροπόλα προῶνά τῆς νεότητος καὶ τοῦ νοῦ μου

HEINZ LIERMANN

Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΓΡΑΒΑΤΑ ΚΑΙ Η ΠΑΝΑΓΙΑ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

I

Μιὰ γυναῖκα, πῶχει γιὰ ἐπάγγελμα ν’ ἀνα-
νεώνει τις φυσικὲς ἀνάγκες τῆς ἀνθρώπινης
κοινωνίας — πλειστηριάζοντας τὸ κορμὶ τῆς —
στὸ χωριὸ Σάρκοου ἔχει τ’ ὄνομα Ἄννα. Πρέ-
πει ὅμως νὰ εἰπωθεῖ πῶς ἢ περιγραφή καὶ ὑπό-
δειξη μιᾶς τέτοιας ἱστορίας δὲν εἶναι ἠθικὴ καὶ
τὸ περισσότερο, κάθε ἠθικολογικὸ κοὶ λογοτε-
χνικὸ μυαλὸ θὰ τὴν βρεῖ πολὺ μονόμερη καὶ
χιλιοειπωμένη. Αὐτὸ ὅμως δὲν μ’ ἐνδιαφέρει
καθόλου.

Ἡ κυρία Ἄννα, ποὺ μαζί μὲ πολλὲς ἄλλες
τῆς ἴδιας ἐργασίας κατοικοῦσε ἕνα μικρὸ σπι-
τάκι στὸ τέλος ἑνὸς σκοτεινοῦ καὶ ἀνόνημου
νοκακιοῦ, εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς στέγης μέχρι τῆ
νύκτα τις 30 τοῦ Σεπτέμβρη, εἶχε ἕνα φόρεμα
λινομέταξο καλοκαιρινὸ — δὲν παίζει ρόλο ποῦ
τότετες εἶταν χειμῶνας — εἶχε κι’ ἕνα σκυλάκι
μικρὸ, ποὺ ὅταν ἄκουγε, χοροπήδαγε στ’ ὄνομα
Μίρα γιατ’ ἦτανε θηλυκὸ κι’ ἀπὸ σπάνια ρά-
τσα. Ἡ ἄσπρη γοῦνα του ἦτανε πιτσιλισμένη

ὅταν καθόμουν στὸ χρυσοῦν κατώφλι τοῦ σπι-
[τιοῦ μου

κι’ ὅπως, καθὼς γιὰ προσευχὴ, τὰ δάχτυλα δε-
[νόνταν,

σὰν κούπα τὰ δυὸ χέρια μου κατὰ τὸ φῶς γι-
[νόνταν.

“Αν εἶχατε τότε φανῆ, σ’ ἕνα πρωτὶ ἀπὸ κείνα-
δῶρο θὰ σᾶς ἐπρόσφερα μιὰν ἠλιακὴν ἀχτίνα.

Μὰ νικημένος ἔζησα κι’ ἐκπληκτος, συντροφιά μου
συχρότατη εἶχα τις σκιὲς κι’ ὥσως γι’ αὐτὸ — τί τάχα,
τὸ σκοτεινὸ σας φόρεμα ν’ ἀγάπησα μονάχα.

Τώρα ξεχᾶστε τὴν καρδιά ποτὲ ποῦ δὲν ξεχᾶει.
Πάνω στὴ μαύρη ρόμπα σας, στὰ μαῦρα σας
[τὰ μάτια

ἕνας γαλάζιος οὐρανὸς σὰν ὄνειρο γελάει.
Θὰ ὑπέφερα ἀπ’ αὐτὸ πολὺ .. κλείστε τὸ πα-
[ραθύρι.

Τὶ δάχρυα στὰ μάτια μου! Πόση δροσιὰ βε-
[ραίνει

σ’ αὐτὴ τὴν τριανταφυλλιὰ, πάνω σ’ αὐτὸ τὸν
[κλώνο!

Σιωπῆ. Ξέρω τὸ πᾶν. Σιωπῆ. Μῆτε μιὰ λέξη
[μόνο.

Ξέρω τὸ πᾶν, πῶς πάνω σας λικνίζεται ὀλοένα
σὰ φλογερὸ τριαντάφυλλον ὁ ἔρωτας... σιωπῆστε,
ὁ ἔρωτας ἄλλου. Καὶ σ’ αὐτὸν μονάχα θὰ μι-
[λῆστε.

Μεταφράστρια ΜΑΡΙΑ ΠΟΥΛΟΥΡΗ

μὲ μαῦρες τελείες, τὰ σκοτεινὰ μάτια του κυ-
τοῦσαν ἀδιάκοπα μελάγχολα πρὸς τ’ ἀπάνω ἐνῶ
τὰ μεγάλα αὐτιά κι’ ἢ γλῶσσα του καθάριζαν
παράλληλα τὸ πάτωμα.

“Ἴσως πρέπει ἀκόμα νὰ σημειωθεῖ μιὰ πρά-
σινη ἀντριχὴ γραβάτα, ποὺ κρέμονταν ἀπὸνα
καρφὶ πάνω ἀπ’ τὸ διακοσμητικὸ κρεβάτι καὶ
ποῦ γέρονταν ἢ αἰτία τῆς πρώτης ἐρώτησης κάθε
νέου πελάτη τῆς Ἄννας. Κρέμονταν τόσο καλ-
λιτεχνικὰ μὲ τὸ μορφο πράσινὸ τῆς στῆ σκο-
τεινῆ κι’ ἄδεια ταπετσαρία τοῦ τοῖχου. Πράσινη
αὐτὴ καὶ πῶς πάνω στὰ κόκκινα καὶ κωνᾶ
συρτίτια τὸ καταλερωμένο ταβάνι ἔδιναν κάτω,
τὸ γυναικεῖο γοῦστο, στὴν ὅλη κάμαρη ποὺ
μύριζε τὸν ἄντρα.

Ἡ Ἄννα ἄρχιζε κάθε φορὰ τὰ κλαῖματα
σὶν τὴν φωτοῦσαν γιὰ τὴ πράσινη γραβάτα.

— Θέλεις ἀλήθεια νὰ μάθεις τὴν ἱστορία
τῆς; ...» ρώταγε κομμένα.

— Ναί, ναί Ἄννούσκα!...

— Ναί, μὰ αὐτὸ εἶναι μιὰ θυσία γιὰ μένα
χρυσὸ μου...

“Ὅταν κανένας ἦταν πολὺ περίεργος τῆς χά-
ριζε κάτι παραπάνω ἀπ’ τὸ σωστὸ κι’ ἄκουγε
μιὰν ὁμορφὴ ἱστορία. Κι’ ἦταν πάντα ἡσυχία
γύρω. Αὐτὸ τὸ μικρὸ ἡσυχο δωμάτιο ἀνέπνεε
τὸν σιγανὸ ἀτμὸ τοῦ σαμοβάρο καὶ τῆς λάμπας,
τὸ πετρέλαιο βρώμαγε λίγο, ἢ λαμπίτσα ζου-
ζούνιζε μονότονα. “Ενας ἄνδρας κι’ αὐτὴ ἢ
γυναῖκα κοντὰ του, ἕνα μισοκοιμισμένο σκυλάκι,
μιὰ πράσινη γραβάτα καὶ μιὰ πολὺ ὁμορφὴ
μικρὴ ἱστοριοῦλα...

II

Σήμερα εἶναι ἢ 30 τοῦ Σεπτέμβρη. Ἡ κά-
μαρη εἶναι ἄδεια καὶ σκοτεινὴ κι’ εἶναι ἀργά.
Ξαφνικὰ πλησιάζουν βήματα.

— “Ἄννα! Ἄννα!” φωνάζει κάποιος ἀπὸ
τὴν ἀνοιχτὴ θύρα.

Κανένας δὲν ἀπαντᾷ. ἄμεσως ἢ νοικοκυρὰ
μπαίνει στὸ δωμάτιο. Τὴν πράσινη γραβάτα
βλέπει πρώτα—πρώτα, νὰ κρέμεται σὰ φεῖδι
στὸν τοῖχο. Ἀναστενάζει καὶ κάθεται ὑστερα
ἀποφασιστικὴ στὴ μονάκριβη καρέκλα νὰ περι-
μένει. Περιμένει ἀποφασιστικὴ στιγμὲς πολλὲς
στιγμὲς, πολλὲς, μὰ σὲ λίγο χώνει τὸ κεφάλι ἀνά-
μεσα στοὺς ἄγκωνες κι’ ἀποκοιμίζεται—ἢ μεγάλη
χοντροῦ γυναῖκα. Τὸ κορμὶ πλαδαρίζει πάνω—
κάτω στὴν καρέκλα π’ ἀναστενάζει, τὰ
χέρια τῆς μαυρίζουν δυὸ μεγάλες βρώμικες
πρισμένες μουντζες πάνω στὸ τραπέζομάντηλο,
κάτου ἀπ’ τὴ μικρὴ λάμπα.

III

Ἡ Ἄννα γυρίζει μονάχη κι’ ἀργῆ στὸ
σπίτι. Βλέπει φῶς στὴ κάμαρά τῆς καὶ τὰ μά-
τια τῆς φωτίζονται μὲ μικρὴ λάμψη ἐλπίδας·
ἴσως νᾶναι κανένας καὶ τὴν περιμένει. Μπαίνει
γρήγορα.

Μπαίνει γρήγορα, διαπλατώνει τὴ θύρα
καὶ δὲ βλέπει παρὰ-μιὰν ὀλόπαχη μᾶζα νὰ
βαργαναασαίνει καὶ νὰ τριτίζει στὴ καρέκλα. Βλέ-
πει ἕνα ὀλόπαχο ζωντανό, μὲ γυρισμένες πλά-
τες μὰ ποῦ γνωρίζει καλά.

Τὶ θέλει ἢ νοικοκυρὰ τέτοιαν ὥρα; Λεφτά;
Ναὶ λεφτά! Δὲν εἶναι πονόψυχη καὶ δὲν τις ἀρέ-
σουνε οἱ ἀνώφελες ἐπισκέψεις. Γιὰ νᾶρθει καὶ
νὰ περιμένει ἔτσι, πρέπει νᾶναι τὸ νοῖκι.

Ἡ Ἄννα θέλει νὰ ξεφύγει· μὰ εἶναι ἀργά.
Ἡ πλάτες μισοκοινοῦνται, τὰ κρέατα μαζεύ-
ονται, σιάχνονται σὲ κορμὶ ἀπάνου κάτου,
κι’ ἢ νοικοκυρὰ γυρίζει χασμουριέται καὶ χα-
μογέλαει βλέποντας τὴν Ἄννα στὸ σκοτεινὸ
χάσμα τῆς θύρας.

— Λοιπὸν ἀγαποῦλα μου; Σίγουρα θὰ μὴ
φέρνεις χορήματα, ἔεε; Χέ-χε-χε...» Τὸ κορμὶ
τῆς ὀρθώνεται πάνω στὴ καρέκλα «Ναὶ κοκ-
κόννα μου» ἔξακολουθεῖ «χέ-χε-χε... δὲν ὑπάρχει
λόγος νὰ γυρῆεις στοὺς δρόμους, γύρω στὰ

φανάρια-νὰ κρυώνεις... νὰ χτυπᾶς καστανιέτες
τὰ πόδια σου στὸ πεζοδρόμιο ἀπὸ τὸ τούρτου-
ρο... ἔχεις μιὰν ὄραϊα χαρούμενη καμαροῦλα...
Ναὶ-ναὶ! καὶ τὸ περισσότερο...»

Ἡ Ἄννα στέκει φοβισμένη, μαζεμένη· βο-
λεῖ νὰ κολήσῃ λὲς πάνω στὸ προβάτσι τῆς θύ-
ρας. Καὶ δὲ ξέρει πῶς, τίνε διακόφτει:

— “Ὁχι... δὲν-δὲν ἔχω... χορήματα. Δὲν ἔχω
τίποτα... Δὲν-δὲν ἔχω... Ὁχι-ὄχι!...”

— Τίτιι... Δὲν ἔχεις; καὶ ποῖς θὰ μοῦ πλε-
ρώσει τὸ νοῖκι γιὰ τὴ κάμαρη; Τὰ κρόβουνα
τῆς σόμπας; Τὴν ὑπηρεσία;...”

Ἡ Ἄννα δὲ βγάζει μιλιὰ ἢ νοικοκυρὰ
ἔξακολουθεῖ αὐτὸν τὸν λυπηρὸ βραδυνὸ μονό-
λογο. Ἡ λαμπίτσα φωτίζει ὄλο καὶ πῶς ἀγνά.
Ἡ Ἄννουσκα θᾶθελε τόσο νὰ κλείσει τὴ θύρα
ποῦ μπαίνει, γιὰ νὰ μείνει καὶ λιγάκι ζεστασιὰ
στὸ δωμάτιο ἀλλὰ δὲν τολμάει οὔτε νὰ κουνη-
θεῖ. “Ἔτσι ἢ νοικοκυρὰ φτάνει στὸ τηλεσίγραφο.

— Στὶς δώδεκα, τὰ μεσάνυχτα θὰ μάθει-
σεις τὸ δωμάτιο... τ’ ἀκούς; Τότες ἄλλωστε τε-
λειώνει κι’ ἡμέρα ἢ σημερινὴ. Μέχρις ἐκεῖ
ἔχεις πληρώσει, ἀπὸ κεῖ κι’ ὑστερα δὲν ἔχεις...
θὰ φύγεις-θὰ φύγεις!... Καὶ μὴ μὲ πεις κακιά...
Πρέπει νὰ ζήσω καὶ γώ... γέρασα καὶ χροιάζου-
μαι λεφτά... λεφτά... Ἐνῶ ἐσύ!... Δὲν μπορῶ νὰ
κάμω ἄλλοῶς...»

Ἡ νοικοκυρὰ σηκώνεται νὰ φύγῃ. Ἡ Ἄννα
θέλει νὰ τὴν παρακαλέσει νὰ κάτσει καὶ νὰ
τὴν ἀκούσει· νὰ δικαιολογηθεῖ. Νὰ—πῶς δὲ μπο-
ρεῖ πᾶ καὶ μ’ ὄλους! Πρέπει νὰ τις ἀρέσει
καὶ λίγο ὁ ἄντρας-μιὰ κι’ ἄρχισε αὐτὴ τὴ δου-
λειὰ—μὰ ὄχι πάλι ὅποιος νᾶναι· δὲν πάει.
Εἶναι πᾶ ἐντελῶς χτηνώδικο αὐτό... Πῶς ν’
ἀρχίσει ὅμως, πῶς νὰ μπορέσει νὰ τὰ πεῖ αὐτά,
καὶ νὰ τὴ νοιώσει-δὲ ξέρει.

Ἡ νοικοκυρὰ φεύγει καὶ μένει μόνη ἢ Ἄν-
νούσκα-μόνη. Ἡ κάμαρη εἶναι τόσο ἄσημη
καὶ πληχτικὴ τώρα. Ἴσως εἶναι καὶ πιχτικὴ
στὴν ἡσυχία τῆς. Καὶ τόσο κρύα-ἢ θύρα ἦταν
τόση ὥρα ἀνοιχτὴ. Εἶναι τόσο κρύα-τόσο
ἡσυχια...

**

Θᾶναι μιὰν ὥρα ποῦ κάθεται στὴ θύρα
χωρὶς μιλιὰ-ἔτσι ὅπως τὴ στιγμὴ ποῦφυγε ἢ
σπιτονοικοκυρὰ ὅταν ξαφνικὰ χτυπᾶνε στὸ
παράθυρο.

“Ἐξω μαυρίζει μιὰ σκιά-στέκεται μιὰ με-
γάλη σκιά ποῦ σιγοκουνιέται σ’ ἕνα μακρὸ
μανδύα.

— Ποῖς εἶναι...» ρωτᾷ ἢ Ἄννα ἀνοί-
γοντας τὸ παράθυρο. Ρωτᾷ μόνον ἔτσι, ἀσυ-
ναίστητα. Τῆς εἶναι ἀδιάφορο πᾶ. Λοῦστρος,
φονιάς, μεθυσμένος, ἄσημος, καμπούρης, κι’
ὁ διάβολος ὁ ἴδιος ἀκόμα-ὅποιος καὶ νᾶνε,
τὸ ἴδιο τῆς κάνει. Μονάχα λίγα λεφτὰ νᾶχει,

νά μη τὴν πετάξει ἢ νοικοκυρὰ στὸ δρόμο σὲ λίγο. Εἶναι τόσο σκοτεινά-τόσο κρύο ἔξω.

Ὁ ἄνθρωπος πλησιάζει στὸ παράθυρο καὶ καλησπερίζει. Ἡ Ἄννούσκα ἀνοίγει ἐκπληχτῶς τὰ μάτια. Εἶναι ὁ εἰσαγγελέας Βασιγιούνιν. Ὁ σπουδαῖος εἰσαγγελέας Βασιγιούνιν ποῦ κάνει ὅτι θέλει στὸ χωριό. Πλούσιος, νέος, ἔρρημος ἀπὸ οἰκογένεια, εἶναι ὁ ἰσχυρότερος ἄρχοντας στὸ Σάροκου, μὲ μιὰ ἡθικὴ ὡς τὰ κόκκαλα.

Ἄλλὰ κι' ὁ εἰσαγγελέας εἶναι ἓνας ἄνθρωπος. Παρ' ὅλο ποῦ δουλεύει δεκατέσσερης ὥρες τὴν ἡμέρα τ' ὀλιγώτερο, πρέπει νάχει καὶ λίγο καιρὸ γιὰ ὕπνο. Μὰ σήμερὰ δὲ μπόρεσε νὰ κοιμηθεῖ μ' ὅλη του τὴ κόπωση-ἢ σελήνη ἦτο τόσο λαγαρή· ἔτσι τραβοῦσε πολὺ γιὰ ὄξω. Γι' αὐτὸ σιγά, χωρὶς νὰ τὸν νοιώσει κανένας, σηκώθηκε, μὰ καὶ τυλίχτηκε σὲ μιὰ μακρὰ μπέρτα μὴν τύχη τὸν γνωρίσει κανένας ξενύχτης. Ἦρθε μὲ τὰ πόδια, ὡς αὐτὸ τὸν σκοτεινὸ δρομοσόκακο· στὸ πρῶτο σπῖτι-στὸ πρῶτο παράθυρο χτύπησε, βαρυστημένος νὰ τραβήξει πάρα-κάτου.

Εἶναι ἓνας ψηλὸς ἄντρας-ἄντρας ὅμως σὲ ὅλα του, ὅλος νεῦρα μ' ἓνα ξανθὸ λεπτὸ μουστάκι.

—Περᾶστε...· σιγομιλάει ἢ Ἄννα χωρὶς κι' αὐτὴ καλὰ-καλὰ νὰ ξέρει τί λέει σιγορέμοντας ἀπὸ τὸ κρῦο. Μπορεῖ ὅμως νὰ τρέμει κι' ἀπὸ φόβο σκέφτεται ὁ Βασιγιούνιν· γιατί εἶναι ἀκόμη τόσο νέα, τόσο ντελικάτη. Κι' εἶναι ὁμορφη, πολὺ ὁμορφη· καὶ στὸ κορμὶ ἴσως μιὰ ἀνήξερη κι' ἀμάλαχη κοπελοῦλα ἀκόμα.

Τοῦ ἀρᾶσει πολὺ πλησιάζει καὶ τὴν ἀκολουθεῖ στὴν εἴσοδο. Ἐχει ξανθὰ χρυσὰ μαλλιά. Ἰδιαίτερα ἀπὸ πίσω καθὼς ἔρχεται ὁ Βασιγιούνιν δείχνουν πολὺ ὁμορφα. Ἡ Ἄννούσκα στὸ μεταξὺ ἀνοίγει τὴ θύρα τῆς κάμαρας τῆς.

Καθίζον ἀμέσως κι' οἱ δύο στὴν ἴδια καρέκλα, σάματις εἶχε κι' ἄλλη; Αὐτὴ καλὰ κι' αὐτὸς μόλις σὲ μιὰ γωνίτσα. Κι' οἱ δύο ἔχουν τὴν ἴδια σκέψη: Μπρός! ἂς τελειώνουμε... ἀλλὰ εἶναι τόσο ἡσυχὰ γύρω καὶ ντρέπονται· τί γελοῖο! Καὶ πάλι ἀλλάζουν ιδέες. Ὁ Βασιγιούνιν θαμμάζει τὸ μικρὸ λεπτοκαμωμένο χεράκι, τὰ χρυσὰ μαλλιά ἢ Ἄννούσκα, ἀναλογίζεται τὴ σπιτονοικοκυρὰ. Ἐκεῖ πέφτουν τὰ μάτια τοῦ ἀντρα στὴ πράσινη γραβάτα: νά, θέμα ὀμιλίας σκέφτεται.

—ὦ! τί εἶναι αὐτὴ ἢ πράσινη γραβάτα ἐκεῖ;...· ρωτᾷ.

Ἡ Ἄννούσκα-δὲς! ἀρχίζει τὰ κλάματα· αὐτὸς σηκώνεται σεργιανίζει πάνω κάτω καὶ τελικὰ τῆς χαϊδέβει τὰ μαλλιά.

—Θέλεις σι' ἀλήθεια... νὰ τὸ μάθεις... ἀγαπητέ... μου...· ἀναφυλλίζει ἢ Ἄννα.

—Ναί-ναί! Ἄννούσκα, ἀν δὲ σοῦ κάνει κόπο... Ναί-ναί! θέλω...

—Ἀχ!.. αὐτὸ... εἶναι μὰ θυσία... γιὰ μένα...

—Θὰ στὴ πληρώσω-θὰ στὴ πληρώσω τὴ θυσία σου μουρμουρίζει περίεργος ὁ Βασιγιούνιν. Σύντομα κρύβει ἓνα χρυσὸ νόμισμα κάτω ἀπ' τὸ τραπεζομάντηλο.

—Καλὰ!... καλὰ...· ἀπαντᾷ ἢ Ἄννα βλέποντας τὴ κίνηση· κι' ἀσυναίσθητα σκέφτεται τὴ σπιτονοικοκυρὰ. Καλὰ... καλὰ... ἀφοῦ θέλεις...· ξαναλέει.

Σβύνει σχεδὸν τὴ λάμπα, κάθεται κοντὰ του μὲ κλειστὰ μάτια καὶ σφίγγεται ἀπάνου τῶν, ὁ Βασιγιούνιν αἰσθάνεται νὰ κλείνεται στὴν ἀγκαλιὰ ἓνα θερμὸ τρυφερὸ κορμὶ γυναικας. Καὶ κεῖ τοῦ διηγίεται τὴ μικρὴ ἱστορία τῆς πράσινης γραβάτας. Μία μικρὴ λυπητερὴ ἱστορία τοῦ αἰσχροῦ πατέρα τῆς, τῶν δύο ἀγριῶν ἀδερφῶν τῆς στὴ μικρὴ ἐρημικὴ καλύβα, στὴν ἀντίπερα ὄχθη τοῦ Δόνου.

Ὁ Εἰσαγγελέας τὴν ἀκούει προσεχτικὰ τὶ ὁμορφη γλυκεῖα φωνὴ ἔχει σκέφτεται.

—Βλέπεις...· μουρμουρίζει ἢ Ἄννα τελειώνοντας τὴν ἱστορία τῆς «Ἔτσι καὶ γώ... ἔφτασα νάαα...» Ὁ Βασιγιούνιν τὴν κυττάει στὰ μάτια.

—Γιὰ πὲς μου Ἄννούσκα...· τὴ ρωτᾷ ἐξαφνικὰ «Πὼς εἶναι τὸ πατρικὸ σου ὄνομα...»

Κι' ἢ Ἄννα τὸ συλλαβίζει μουρμουριστὰ, σιγά, γράμμα-γράμμα.

—Μὰ Ἄννούσκα... αὐτὴ ἢ ἱστορία εἶνε ἓνα διήγημα ἀπὸ τὸ «δέκατο τρίτο βιβλίον» τοῦ μεγάλου μας Τσέχοφ...

Ἀχ! ἔξεφεύγει τῆς Ἄννας· τὸν ξέρεις αὐτὸν τὸν μικρό;... Ἀντὼν Τσέχοφ τὸν λένε κι' αὐτὸν... Ἐρχονταν ταχτικὰ ἐδῶ ὡς ποῦ πέθανε... Μοῦ διηγόνταν ὅλο ἱστορίες. Τίς ξέρω ὅλες!...

Πόσες φορὲς δὲν τοῦλεγα καὶ γώ δικιές μου καὶ μ' ἄκουγε ὅπως ἐσὺ τώρα... καὶ μένα μ' ἄρεσε ποῦ...

—Ναί-ναί! πὲς μου ἱστορίες... πὲς μου...· ὅσες ξέρεις... τὴ διακόφτει ὁ Βασιγιούνιν καὶ κεῖ ξαναρχίζει καὶ διηγίεται ἢ Ἄννα μὲ σιγαλὴ φωνή, μονότονα σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ καμαρούλα πολλὲς ἱστορίες.

Διηγίεται καὶ διηγίεται κι' ἢ σκυλίτσα μὲ τὰ μεγάλα αὐτιά καὶ τὴν μακρὰ γλώσσα κοιμάται κι' ἀνασαίνει κι' ἢ λαμπίτσα ζουζουνίζει κι' ὁ ἀγέρας, ὁ γύρω τους κρατᾷ λὲς κι' αὐτὸς τὴν ἀναπνοή του. Ὁ Εἰσαγγελέας Βασιγιούνιν ὁμως κάθησε χάμου στὰ ξύλα κι' ἀκουμπᾷ τὸ κεφάλι του πάνου στὰ τρυφερὰ χεράκια ποῦ ἀκνητοῦν στὰ γόνατά τῆς...

Κάποτε σηκώνουν κι' οἱ δύο τὰ μάτια. Ξημέρωσε βλέπουν· γιατί ἓνα κουρασμένο πῶς διαπερνᾷ ὕπουλα τὰ κουρτινάκια. Τότε ὁ ἀντρας σηκώνεται ἀπότομα πάνω· ἀνακλαδίζεται, τὴν κυττάει καὶ δὲν βγάζει μιλιὰ· ὅταν ὁμως θέλει νὰ φύγῃ τῆς λέει:

—Ἀκόμα μιὰν ἱστορία ξέχασες Ἄννούσκα...· τὴν ἱστορία τῆς πράσινης γραβάτας...

Σιγά-σιγά μ' εὐλάβεια καὶ προσοχὴ τῆς φυλά-

εἰ τὰ χρυσὰ μαλλιά. Αὐτὴ διαρωτιέται ἂν τρελλάθηκε ἀπότομα ὁ εἰσαγγελέας. Τὸν κυττάει φοβισμένα λυπημένα πολὺ.

Ὁ Βασιγιούνιν τὴν πιάνει ξαφνικὰ ἀπὸ τὸ χεῖρ καὶ τὴν πέρνει μαζὺ του στὴν εἰσαγγελία. Ἡ Ἄννούσκα τρέμει... Τὰ δόντια τῆς κροταλίζουν ἀπὸ τὸ κρῦο θάνα. Ὁ Βασιγιούνιν ζητάει συγγνώμη, βγάζει τὴ μακρὰ πλούσια γούνα του καὶ τὴ σκεπάζει. Τὴν ἀγκαλιάζει ἀπ' τὴ μέση καὶ τραβᾷ μαζὺ.

Στὸ δρόμο ὅλος ὁ κόσμος γυρίζει καὶ τοὺς κυττάει πολὺ περίεργα· στὴν εἰσαγγελία μάλιστα ἀνάμεσα στὰ χαρτιὰ οἱ γραφιάδες πῆγαν νὰ βγάλουν τὸ λαιμὸ τους ἀπ' τὸ κύτταγμα. Ὁ Κύριος Εἰσαγγελέας τοὺς δήλωσε κατηγορηματικά.

—Ἀὐτὴ εἶναι ἢ γυναικα μου— Τὴν παντρεύομαι σήμερὰ· θέλω δυὸ μάρτυρες καὶ γλῆγορα.

Τότες ὅλοι τσακιστήκανε νὰ τοῦ προσφέρουνε τῆς ὑπηρεσίας τους. Ἡ Ἄννούσκα εἶχε λιποθυμίσει.

Αὐτὸ εἶναι τώρα πρὶν κι' ἔφτά χρόνια. Ὁλος ὁ κόσμος λέει ὅτι ὁ εἰσαγγελέας Βασιγιούνιν εἶνε ἓνας τέλειος ἄνθρωπος ἐδῶ κι' ἔφτά χρόνια. Κι' ἢ γυναικα του ἢ Ἄννούσκα, ἢ κυρὰ εἰσαγγελίνα διακηρύτουνε-ὅσοι εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ πιστεύουν ἀκόμα σὲ κάποιον θεὸ— εἶναι ἢ Παναγία, ἢ Παναγία τοῦ Σάροκου!

Ἀπὸ τὸ γερμανικὸ: ΡΕΝΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

ΙΟΥΝΗΣ - ΙΟΥΛΗΣ 1929

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μ. ΒΙΣΑΝΘΗ: «Τὰ θανατερὰ νευρόσπαστα». Διηγήματα. Ἐκδοσὴ «Ἑλληνικῆς Τέχνης» Σικάγου.

Σὲ δεκατρία διηγήματα,—τὰ ἔντεκα συνδεμένα ἀναμεταξύ τους μὲ τὸ ἴδιο κύριο πρόσωπο,—μᾶς δείχτηκε ἓνας καινούργιος διηγηματογράφος μὲ ταλέντο ἀρκετὸ καὶ ψυχολογικὴ παρατήρηση ποῦ δὲν τοῦ λείπει. Εἰκονίζει μὲ ζωντανὰ χρώματα τὴν ἀθλιότητα τῆς κοσμολιτικῆς ζωῆς, τὴν κακομοιριά, τὴν ἐχμετάλληση, ἀναλύει τὸν ἄνθρωπο σὲ κάμποσες ἐκδηλώσεις του, προσπαθεῖ φιλοσοφικὰ ν' ἀποδείξει ὅλη τὴ ψευτιά καὶ ἀσυνειδησία ποῦ τυλίγει τ' ἄνθρώπινα—κι' ὅλα μὲ μιὰ ιδιόρρυθμὴ μαεστρία, ἀποκλειστικὰ δική του.

Ὁ κ. Β. πολέμησε νὰ βρεῖ τύπους, νὰ ζωομαίσει τὴ ζωὴ παραστατικὰ, νὰ ψυχολογήσει τὸν ἄνθρωπο, νὰ ζήσει μὲς· στὸ περιβάλλον μας. Ἄν σκεφτοῦμε κίολας καὶ τὴν ἰδιωτικὴ

SULLY PRUDHOMME

ΠΟΥ ΠΑΝ;

Ὅσοι ἀπ' ἀγάπη πέθαναν στὸν οὐρανὸ δὲν [πάνε!
Δὲν εἶν' ἐκεῖ ξανθὲς νυχτιές, ρημιές καὶ μονο- [πάτια,
καὶ μέλι δὲ θὰ βροίκανε σι' ἀγγελικὰ παλάτια, ποῦ σὰν τὸ μέλι τοῦ φιλιοῦ γλυκὸ κ' ἐκείνο [νάνα!
Δὲν πέφτουν καὶ στὴν κόλασιν οἱ φλόγες νὰ [τοὺς φᾶνε!
Τοὺς κάψαν ποῦ τοὺς κάψανε δυὸ χεῖλη καὶ δυὸ [μάτια,
καὶ τῶν δοιμόνων οἱ νυχτιές τὰ στήθεια δὲν [ξεσκᾶνε
ποῦ φεῖδ' ἢ ζούλια φώλιασε καὶ τᾶκανε κομ- [μάτια!
Ποῦ πάν; Ποιὰ γλύκα, ποιὸς καημὸς ποῦ ἀ- [κόμη δὲν ἐγράφη,
ἀν τίς καρδοῦλες πῶκλεισαν δὲν ἀλλάξαν οἱ [τάφοι,
θὰ ξεπεράσῃ τοὺς καημοὺς, τίς γλύκες πῶχουν [ζῆση;
Τρομάρες τοῦ Ἄδη κι' οὐρανοί! Σᾶς ἔχουνε [γνωρίση!
Ζώντας ἐδῶ τὰ πόλαψαν ἐκεῖνοι καὶ πεθαίνει ὡς κ' ἢ ψυχὴ τους! Ἄπ' αὐτοὺς τίποτε πιὸ [δὲν μένει!

Μεταφραστὴς ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΩΤΗΣ

του ζωὴ ποῦ φιλικὰ μᾶς τήνε γνώρισε, κατασταλάζουμε στὴ γνώμη πὼς τήνε γνώρισε αὐτὴ τὴ ζωὴ καὶ τίς ἐκδηλώσεις τῆς, πὼς σύρτηκε στὴ τριβὴ καὶ τὴν βιοπάλη, καὶ αἰσθάνθηκε πραγματικὰ τὰ ὅσα θέλησε νὰ γράφει. Ἄσχετο ἂν τὸ μπόρεσε αὐτὸ ἢ ὄχι καλὰ.

Μὲ τὸν τύπο τοῦ Λοῦη Νίκα ποῦ στὸν πρόλογο μᾶς τονε παρουσιάζει γιὰ παράδοξο φιλόσοφο, ὁ κ. Β. θέλησε νὰ μᾶς δείξει τὸν ἄνθρωπο ποῦ ἀπὸ ψυχόρμητο ὄχι γενικεβμένο, θλίβεται γιὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ κόσμου, ποῦ ὑποφέρει γιὰ τὴν κακία ποῦ φυτρώνει ἀφτονα στὶς ἀνθρώπινες καρδιές, καὶ ποῦ πολεμάει, ὅσο μπορεῖ νὰ σπείρει τὸ καλὸ, νὰ πεῖ ἓνα καλὸ λόγο σὲ μιὰ δυστυχισμένη ὑπαρξή, μὲ τὴ φχαριστήση κεινοῦ, ποῦ, ὄντας δυστυχισμένος, νιώθει τί πάει νὰ πεῖ μίζεργια.

Σὲ μερικὰ σημεῖα τὸν τύπο αὐτὸν τοῦ ἀλτροῦιστοῦ, μπόρεσε νὰ μᾶς τονε ξεσκεπάσει τέλεια, νὰ μᾶς γνωρίσει ὅλη τὴν ψυχολογική, συνειδητοποιημένη—ἀκόμα καὶ πειθαρχημένη

μπορεί να ποῦμε — στὸν οὐσιώδη ιδεαλισμὸ τοῦ ρόλου του. Παρουσιάζει τὴν κατάντια τῆς ταρηνῆς μεγαλοπολιτικῆς κοινωνίας, ἐδῶ — ἐκεῖ πολὺ φωτινὰ, λόγῳ χάρι με τ' ἄτομα κείνα πού, κατέχοντα ἀξιώματα καὶ τιμές, δὲν εἶναι ἄλλο τίποτα παρὰ ἐχμεταλλεφτῆς τῆς ἀνθρώπινης δυστυχίας.

Ὁ κ. Β. βλέπει καὶ αἰσθάνεται τὴν γύρω μας ζωὴ ὅπως εἴπαμε φωτινὰ, παρόλο πού δὲν στρέφει νὰ τὴν ἀντικρύσει με περισσότερη ἀνησυχία, με περισσότερη πρόσχη κι' ἐμμονή, γιὰ νὰ χυθεῖ ἔπειτα στὴ γραφὴ του με πῖο δραματικοποιημένη δημιουργικότητα. Δὲν συγκινεῖ, δὲ γράφει μ' ἀναγλυφισμὸ, ἢ ἔμπνευσή του εἶναι ἀκαταστάλαχτο, στὴ γέννησή της. Ἀντικαθρεφτίζει ὅμως τοὺς διαφορῶς τοὺς χαραχτῆρες σ' ἓνα ψυχολογικὸ φόντο πραγματικὸ, μᾶς τοὺς παρουσιάζει παλέβοντας με τὴ ζωὴ χτηνώδεια, ἄκοπα τὸ ἀναπόφευχτο, τὸ μοιραῖο, τοὺς γέρνει τὸ κεφάλι σὰ μιὰ προσοχή. Στὸ διήγημα του «Τὸ δίκιο με τὸ συμφέρο», λέει κάπου: «Μὰ τώρα, μὴ εἶχε περάσει ἢ μεσημεριάτικη φούδια. Οἱ κοντοφουσταναοῦσες δαχτυλογράφισες ἐκλειστήκαν πάλι μέσα στὰ πολύφωτα γραφεῖα καὶ σκυμμένες πάνω στὶς μηχανές, δαχτυλοχτυπούσανε τὰ κουμπιά, πού γράφανε διαταγές, νότες, τελεσίγραφα. Γράφανε αὐτόρημα ἐνεργῶντας νὰ γίνουν δουλειές πολλές, νὰ μαζευτοῦν λεφτὰ, νὰ κάμουν τοὺς διευθύντες τους πλούσιους, χωρὶς νὰ λογαριάζουν διόλου πὼς αὐτὲς οἱ ἴδιες τὸ Σάββατο δὲ θὰ παίρνανε παρὰ μερικὰ ψίχουλα πού θὰ πέφτανε ἀπὸ πλουσιοπάροχα τραπέζια». Ἀκόμα καὶ κάποιος ἐλαφρὸς σαρκασμὸς χαρακτηρίζει τὰ γραφούμενά του.

Μὰ μόλο πού τονίσαμε τὴν ιδιόρρυθμη μαεστρία του, — τὸ ὕφος του δὲν εἶναι ἐπιμελημένο, δὲν ἔχει ἀρετὲς καλλιτεχνικῆς, εἰδικὰ σὲ πολλές περιπτώσεις καταντᾷ ἀνυπόφορα πλαδαρὸ, πολυτραβηγμένο, ἔτσι, πού κουράζεται ὁ ἀναγνώστης. Ἦθελε χτένισμα ἀκόμα, δὲ βιάζεται ἔτσι σὰν γράφει κανεὶς, δὲ χρειάζεται τόση σπουδὴ. Ἀ γροπος, ἂν ἔγραφε με μετρομένη σπουδὴ, θὰ λείπανε αὐτὰ τὰ ἴδια πράγματα πού ἀναμασάει μ' ἀλλαγμένα λόγια συχνά, αὐτὴ ἢ προχειρογραφία, πού ἔναι τόσο ἀδικιολόγητη καὶ πού φανερώνει πὼς δὲ δουλέφτηκε ὅσο θὰ πρεπε ἢ φράση, πρᾶμα πού δὲ δειλιάζει νὰ μᾶς τὸ πεῖ κι ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας στὴ σελ. 81, λέγοντας: «Καλέ μου ἀναγνώστη, ὅποιοσδήποτε κι' ἂν εἶσαι σὲ παρακαλῶ νὰ με συμπαθήσεις γιὰτὶ κάθουμι καὶ γράφω τέτια μικροπράματα. Μιὰ ὅμως καὶ μοῦ ἦσαν μόνονα τους στὴν ἄκρη τοῦ μολυβιοῦ μου, τ' ἀραδιάζω ἔτσι ὅπως με κατέβηκαν». Αὐτὴ ἢ εἰλικρίνεια μᾶς κάνει νὰ πιστέψουμε πὼς ἂν ξεχώριζε τίς πρόχειρες σκέψεις «πού κατεβαίνουν στὴν ἄκρη τοῦ μολυβιοῦ» ἀπὸ τὸ γενικὸ πλαίσιο, θὰ μᾶς

παρουσίαζε στὸ σύνολό του καὶ στὴ καλλιτεχνικὰ του ὑπόσταση, ἓνα βιβλίον ἄριστο. Μὰ δὲν ἐργάστηκε φαίνεται ἔτσι, καὶ γι' αὐτὸ παρουσιάζει τέτοια ἀντίφαση στὶς εἰκόνες του, πού δὲν ἔχουν ὅλες ζωὴ, ἀκτινοβολία, παλμό. Ὅπως εἴπαμε ὁ κ. Β. δὲ συγκινεῖ με τὴν γραφὴ του, δὲν ἔχει τὸν ὅσο πρεπε ἐκφραστικισμὸ, δὲν μπόρεσε νὰ μπεῖ ὀλοκληρωμένα στὸ βαθύτερο ἀνθρώπινο ἐγώ, οὔτε στὰ τραγικότερα ἀνθρώπινα προβλήματα. Σκιαγράφησε πρόχειρα, δὲν ἔγραψε με καλλιτεχνικὴ συγκίνηση, παρὰ με ἀναλυτικὴ προσπάθεια.

Δίχως ἄλλο ὅμως, στὰ «Θανατερὰ Νευρώσαστα» βρῖσκειται ἀρκετὴ δόση εἰλικρίνειας, πού ἂν δὲν δεσμεβότανε ἢ κυκλωνότανε ἐδῶ καὶ με μερικὲς βαρετὲς ἀπιθανότητες πού δὲν στέκονται στὴν ἐποχὴ μας, ἢ εἰλικρίνεια αὐτὴ θὰ τανε ἰκανή.

Ἄν φροντίσει νὰ διορθώσει τὸ ὕφος του, τὸ στρυφνὸ, τὸ δυσκολονόητο, τὸ ὄχι κατάλληλο γιὰ διηγηματογράφου, πού ἀπάνω ἀπ' ὅλα τοῦ ταιριάζει ἢ ἀπλότητα, ἢ γλαφυρότητα, ἢ χάρι, ἢ μᾶς παρουσιάζει ὁ κ. Βισάνθης πολὺ δοκιμασμένος. Ἄς ἀφίσει παρᾶλληλα τίς ἐξεζητημένες κι' ἄψαχνες φρασεολογίες καὶ τὴν ἀπιθανότητα, (ἀκόμα καὶ τὸν πολιτικὸ πού καὶ πού ἰδιωτισμὸ του), γι' αὐτὸ εἶναι κρίμα νὰ δυσκολεβεται κανεὶς νὰ διαβάσει ἓνα βιβλίον, κατὰ τὰ ἄλλα γραμμένο με τόση διάθεση.

ΝΑΤΟΛΕΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΣΤΡΑΤΗ ΔΟΥΚΑ: Ἱστορία ἐνὸς αἰχμαλώτου. Ἐκδοτικὸς οἶκος Γαλιᾶρη. Ἀθήνα 1929.

Ἡ πατρίδα μας, περισσότερο ἀπὸ κάθε ξένη χώρα, στὴν ἱστορία τοῦ τελευταίου αἰῶνα, ἔπαιξε ἓνα ρόλο πρῶτο καὶ τραγικὸ, ὁλο ἀδιάκοπος κι' αἱματηρῆς δρόσης, πάλι ἐνὸς ἐμφυλίου πού βρῖσκειται στυγρὸς οὐρανοῦ τῆς ζωῆς καὶ πού πασχίζει ν' ἀποκησὶ μιὰ κᾶπια ἔσση καὶ συνείδηση, στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς καινούργιας ζωῆς του. Τέτοιοι ἄγῶνες, ἐνὸς λαοῦ νεοζυτημένου καὶ ἀπλάστου, εἶνε προσοισμένοι νὰ δημιουργήσουν καθ'αὐτὸ μιὰ συνείδηση, ἂν ὄχι ἐθνικὴ, πάντα κι' αἰώνια ἀνθρώπινη, μιὰ συνείδηση αἰώνια πού πέρουν ἓνα διανοητικὰ ἐνεργὸ μέρος στὴ σύγχρονη ζωὴ τους καὶ πού νοιώθουν τὴν ἐποχὴ σὲ νὰ μὴ τὴν ὑφίστανται ἀπλᾶ ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν καθοδηγοῦνε.

Ὅτι μᾶς ἔλειπε ἦταν τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα πού τόσο ἀφθονα εἶδαμε νὰ γράφονται στὶς ἄλλες χώρες, φέροντας στὴν πρῶτη γραμμὴ τῆς παγκόσμιας διανοῆσης, συγγραφεῖς σὰν τὸν Μπαρμπύς, τὸν Ντοστογιέβ, τὸν Λάσκο καὶ τὴν τελευταία τὸν Ρέμαρκ, καὶ πού, τὸ ἴδιο ὅπως καὶ τὰ ὄνματα μερικῶν διανοητῶν καὶ νικηφόρων γιὰ τίς πατρίδες τους μαζῶν, ἢ ἀφίσσαν ἀνεξίτηλα τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, τὰ σημάδια μιᾶς ἱστορίας ὄχι ἀπλᾶ χρονολογιατικῆς, ἀλλὰ ζωντανῆς καὶ γεμάτης ψυχικότητα σαρκαστικῆς, ὅπως καμιά ἄλλη περίοδος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς πάνω στὴ γῆ.

Ἐμὴν οἱ ἡλίθιοι καὶ οἱ νεκροὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ λημονοῦν» νὰ τί λέει ὁ συγγραφέας τῆς Ἱστορίας ἐνὸς αἰχμαλώτου» στὸν πρόλογό του. Κι' ἀλήθεια: ὅτι ἐγγενέστερο μπορεῖ νὰ ἐμπνεύσει ἓνα ἔργο λογοτεχνικὸ εἶνε ἢ φιλοδοξία νὰ γίνεῖ ἓνα μνημεῖο, ζωντανὸ κι' αἰ-

ῶνιο. Ὅσοι ἔχουν τὴν προῆ τῆς ζωῆς μέσα τους, ὀφείλουν νὰ θυμοῦνται, γιὰ νὰ στοχάζονται καὶ νὰ συγχωροῦν. Δὲν ἔξω ἂν ἢ τελευταία αὐτὴ ὀφελιμιστικὴ ἀποψη εἶνε ἢ σκοπιμότητα καὶ ἢ πῖο δίκαια, πού διατυπώνει ὁ συγγραφέας. Μὰ πάντα πρεπε νὰ τοῦ χρωστοῦμε χάριτες γιὰτὶ μᾶς προσφέρει μέσα σὲ μιὰν ἐποχὴ ἀστάθειας καὶ ὀπισθοροσίας ἓνα «πιστεύω», εἰλικρινὲς καὶ σταθερὸ, πού ὀλοοδηγοῦσε κι' ἂν τὸ ἀποδεχθεῖ κανεὶς, πάντα ἔναν ἀνώτερο σκοπὸ θὰ ἐπιδιώκει.

Ἡ Ἱστορία ἐνὸς αἰχμαλώτου» εἶνε μιὰ μακρὴ διήγηση, γραμμένη σ' ἓνα ἀδρὸ ρεαλιστικὸ ὕφος, γεμᾶτο περιεκτικότητα καὶ ὀραϊότητα παραστατικὴ, μιὰ μαγεῖρα γραμμάτων πού ἔχει σὲν Ἰβάνωφ ἓναν ἀπὸ τοὺς δασκάλους τῆς. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη στέκεται πραγματικὰ κι' εὐσυνείδητα συγχρονισμένο. Τὸ μαρτύριο, ἐπὶ παραδειγματι, τῆς δίρας πού δέρονε τοὺς αἰχμαλώτους στὶς πρῶτες σελίδες του, ἔχει ἀποδοθεῖ με μιὰ λακωνικότητα τόσο συμπνεκνωμένη καὶ γεμάτη ἀξιοπρέπεια πού κάνει τίς σελίδες αὐτὲς ἓνα ἀληθινὸ ἀριστοῦργημα.

Ἐμεις, νερό, φρονάζουμε» καὶ δίνουμε λεφτὰ ὅσα ἔχουμε.

Καὶ σὰν ἦσαν κάτι σύννεφα ἀπὸ πάνω μας παρακαλούσαμε νὰ βρέξῃ!

Μιὰ ὀλόκληρη Ἀνατολὴ ἀνασταίνεται στὶς λίγες σελίδες αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, μιὰ ἀληθινότητα καὶ ὀμη Ἀνατολή. Κι' αὐτὴ ἢ ζωγραφικὴ παραστατικότητα εἶνε τὸ ἄλλο, ἐξ ἴσου σπουδαῖο χαρακτηριστικὸ τοῦ ἔργου. Οἱ τύποι δοσμένοι με ψύχραιμη καὶ ὀση παρατηρητικότητα, χωρὶς ἐμπάθεια καὶ ὀητοισμούς. Ὁ συγγραφέας, ἂν καὶ διηγείται σὲ πρῶτο πρόσωπο τὴν ἱστορία του δὲν φαίνεται πονηρὰ, ξεχωριστὸς ἀπὸ τὴ διήγησή του, ἢ ὀκιά του δὲν πέφτει πάνω σὲ κανένα ἐξωτερικὸ ἀντικείμενο, βαρεῖα, νὰ τὸ σκιάζει.

Λίγα βιβλία ὅσο τὰ πολεμικὰ αὐτὰ ἔχουν τὸ εὐτύχημα νὰ μπαίνουν ἀμέσως σ' ἓνα προδιαγεγραμμένο δρόμο ἐπιβολῆς καὶ ἐπιτυχίας. Ἀποτελοῦν αὐτόρημα ἐπεισόδια τῆς ἱστορίας κι' ὄχι τῆς ἀπλῆς μυθιστορηματικῆς λογοτεχνίας τῶν λαῶν. Καὶ εἶνε εὐτύχημα πού τέλος πάντων ἀποκησάμε κι' ἐμεις, με τὴν Ἱστορία ἐνὸς αἰχμαλώτου» τοῦ κ. Στρατῆ Δούκα ὅπως καὶ με τοῦ ἄλλου ἐκείνου ἀνατολῆ διηγηματογράφου, τοῦ Ἡλία Βενέζη τὸν «Μανώλη Λέκα», δύο βιβλία ἄξια ν' ἀποθανάτισουν μιὰν ἐποχὴ τῆς ἱστορίας μας ἀπὸ τίς πῖο δραματικῆς καὶ τίς πῖο ἀνθρώπινα μεγάλες.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ «Ὁ Παράφρωνος Αὐλὸς» Ποιήματα—Ἀθήνα 1929.

Μιὰ συλλογὴ στίχων ἔμμετρων ποιημάτων πού περικλείουν τὴ σημερινὴ μας ζωὴ μ' ὄλη τῆς τῆ νευρικότητα, τῆ μόδα τῆ τάσι τῆς. Ὅλα τὰ θέματα κλείνουνται σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον. Ἀκόμα καὶ τὸ Music Hall με τὰ Saxophonl καὶ τὴν Hawaiian του μουρμουρίζει καὶ ἐνθουσιάζει τὸν Κ. Ἐμμανουήλ.

Ὅλα τὰ ποιήματα εἶναι γραμμένα με ἓνα λεξιλόγιο πού θυμίζει Καβάφη συνοδευμένο ἀπὸ μιὰ λεπτὴ εἰρωνικὴ διάθεση πού ἐκφράζεται ὅμως πολλὲς φορὲς ἀρκετὰ ἀτομικά. Ἡ εἰρωνία αὐτὴ κλείνει τὴ προσπάθεια νὰ τονωθεῖ με διάφορες ἰδιότροπες ἐκφράσεις κι' ἄλλοτε με ματεριαλιστικῆς εἰκόνες (Σελίς: 56, 58, 59, 97 33, 31.) Βέβαια μιὰ τέτοια προσπάθεια μπορεῖ νὰ καταλήξει σὲ τελειότητα. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν πετυχαίνει πάντα: Ἡ εἰρωνία του γράφεται φωτεινὴ πεταχτὴ, λιγόλογη καὶ με-

στὴ σὲ σκέψη, Ὁ ἀναγνώστης σταματᾷ διαβάσει καὶ ξαναδιαβάσει τὴν εἰκόνα αὐτὴ σ' ἓνα δυὸ στίχους. Ξαφνικὰ ὅμως ἢ ἐπόμενη λέξη, εἰκόνα, τὸν ἀποθαρρύνει γιὰτὶ τὸ «ὄμορφο καταπέφτει σὲ κοινὸ».

Εἶναι φυσικὸ πὼς ὕστερα ἀπὸ κάτι ὄμορφο τὸ ἄσκημο χυτᾷ πῖο πολὺ στὸ μάτι, ἀποκαρδιώνει χειρότερα. Κι' ἐδῶ ἔπρεπε νὰ δουλέψη ἢ λογικὴ ἂν ὄχι ἢ αἰσθηματικὴ ποιητικὴ διάθεσι (Σελίς 7 40 τετράστιχο—σελ. 13 20 τετράστιχο σελ. 17 50 τετράστιχο κλπ.)

Ὑστερα ἔρχεται καὶ ἄλλο πού καταντᾷ πραγματικὴ ἔξις στὸν ποιητὴ: οἱ ξένες λέξεις Τὸ «ποιητὴ» εἶναι χαμένο σὲ γαλλικὲς ἐκφράσεις. Γιὰτὶ δὲν ὑπάρχουν ἀνάλογες ἑλληνικῆς;

Ἐδῶ πρεπε νὰ εἰπωθεῖ καὶ κάτι ἄλλο. Οἱ μοντέρνοι—αὐτοὶ καλλίτερα πού θέλουν νὰ λέγονται μοντέρνοι, νομίζουν πὼς γίνονται τέτοιοι ἂν ἀραδιάσουν ἓνα στίχο περισσότερες ξένες παρὰ ἑλληνικὲς λέξεις. Κι' αὐτὸ εἶναι ἓνα μεγάλο λάθος. Τότε θᾶπρεπε οἱ Ringelnats Morgusters κ.τ.λ. νὰ γράφουν ἑλληνικὲς γαλλικῆς κι' ἐγγλέζικες στὰ γερμανικὰ ποιήματά τους, οἱ Valerly, Qoll κ.τ.λ. γερμανικοὺς ἐγγλέζικους στὰ γαλλικὰ τους καὶ τέλος κάθε ποιητῆς τίς περισσότερες, λέξεις καὶ ἐκφράσεις του ὄχι στὴ γλῶσσα τοῦ τόπου του.

Ἄς μού συγχωρεθεῖ αὐτὴ ἢ παρέκβαση ἀλλὰ τὴ θεωροῦσα πολὺ ἀναγκαία κι' αὐτὸ γιὰτὶ πρόκειται γιὰ μιὰν ὀλόκληρη σχολὴ πού στηρίζεται στὴ γύρω ζωὴ τῆς ἐκφρασμένα ὀπως ἐγινε αἰσθητὴ στὸ κάθε ἄτομο (γενικὸς μοντερνισμὸς) καὶ ὄχι ἀπλᾶ στὶς ξενόητες λέξεις.

Αὐτὰ εἶναι τὰ μόνονα σημεῖα πού ὁ Ἐμμανουήλ δὲν κατόρθωσε νὰ παρακάμει ὄχι ἀπὸ ἄγνοια ἀλλὰ ἀπὸ ἐπιφανειακὴ ἀπροσεξία. Μπορεῖ κανεὶς μάλιστα νὰ προστέσει τὸ ὅτι δὲν ὑπάρχει ὀμοιοκαταληξία καὶ μέτρο συλλαβικὸ ὅστε πολλὲς φορὲς τὸ «κάτι λείπει» πού αἰσθανόμαστε διοβάζοντας ἓνα ποίημα ὄχι τελειομεγαλώνει περισσότερο.

Ὁ «Παράφρωνος Αὐλὸς» τοῦ Κ. Ἐμμανουήλ εἶναι τὸ πρῶτο του ποιητικὸ βιβλίον κι' αὐτὸ εἶναι κάτι πολὺ δύσκολο. Σπάνιον ἔνας λογοτέχνης νὰ παρουσιασθεῖ τέλειος ἀρχικά. Κι' αὐτὸ γιὰτὶ ἄλλοῦ δὲν πρόσσεξε κι' ἄλλοῦ ἄγνοοῦσε ἀκόμα, π.χ. στὶς κακοηχίες πολλῶν συλλαβῶν.

Τὸ κύριο σημεῖο εἶναι ὅμως πὼς ὁ Ἐμμανουήλ παρ' ὅλα αὐτὰ τὰ μικρολάθη πού θὰ διορθωθοῦν με τὸν καιρὸ εἶναι ποιητῆς. Ληλαδὴ ἔχει μαζύ του ὄχι τὴν ἐλπίδα ἀλλὰ τὴν πραγματικότητα: Δὲν θὰ γίνεῖ ἀλλὰ εἶναι. Ὅλα τ' ἄλλα εἶναι ζητήματα τελειότητος καὶ καλλιτερεῦσεως.

ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΡΡΙΓΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Στά χρόνια που ζούμε, όλα είναι πιθανά, τίποτα δεν πρέπει να μᾶς παραξενέβει, και λοιπόν πολύ βολετό να φριγουράρουν και γι' «μαίτρ» τόν Αιγύπτιο κ. Κ. Π. Καβάφη. Ἀληθινά, ἀδύνατο μᾶς στέκεται να καταλάβουμε πού βρίσκονται στο ἔργο τοῦ Αἰγυπτίου αὐτοῦ στοιχεῖα τέτια, γὰρ να 'κοῦμε τόσες ἀσυναρτησιές και παχιά λόγια, καλλιτέχνης, ἐξαιρετικὸς διανοούμενος, μεγάλος δημιουργός, ἄνθρωπος τῆς σκέψης (cébral) και, και... Πιστέβουμε τάχα στά σοβαρά στή ποίηση αὐτή; τῆ Καβαφική, θέλουμε να ποῦμε; Νιώθουν αὐτόρητα πὼς μέσα της βρίσκεται ὅλη ἡ ἀλήθεια τῆς Τέχνης και τῆς Ζωῆς; Ἀλίμονο γι' αὐτούς, εἶναι ἀξιολύπητοι τότε. Για μᾶς, ἡ καβαφική στιχοπλοκή, δὲν εἶν' ἄλλο παρά ἓνα δειγματολόγιο φιλολογικῆς μοῦχλας και φρενοβλαβικῆς ἀρώστιας. Κι' ὅτι γίνεται γύρω της, γίνεται ἀπὸ ὑπολογισμό, ἀπὸ πείσμα πὺ πολὺ πρὸς ἓνα μεγάλο μας ποιητῆ, ἀπὸ προσωπικὴ ἐμπάθεια και μόνο. Αὐτὸς εἶν' ὁ λόγος πὺ σχηματίστηκε μιὰ ἀμφίβολη σχολή, πὺ τιμᾶει τὸν καβαφισμό, πὺ τότε μιμνῆται πὺ στιγμὴ δὲν ἀφίνει γὰρ να μὴν τὸν ὑμνήσει. Εἶναι κι αὐτὸ ἓνα δείγμα τοῦ ἀθλιου φαναρονισμού και τῆς ζεσιτωσιᾶς πὺ μαστίζει ὀρισμένους φιλολογικὸς κύκλους, πὺ ἡ στειρωσή τους εἶναι πιά ὀλοφάνερη σ' ὅλους. Ἡ πόρωσή τους εἶναι τέτια πὺ δὲ διατάζουν να ὀνομάσουν ἔντονο αἰσθησιασμό, και σύγχρονη εὐαισθησία, τὺς παρακάτω στίχους - ἐξαμβλώματα τοῦ «σαρκοπαθοῦς» αὐτοῦ Αἰγυπτίου.

«Νέος, εἴκοσι ὀκτὼ ἔτην, μὲ πλοῖον τήνιον
ἔφθασε εἰς τοῦτο τὸ σαριακὸν ἐπίγειον
ὁ Ἐμης, μὲ πρόθεση να μάθει μυροπόλης.

(Εἰς τὸ Ἐπίγειον).

Δὲν τὰ ἡῦρα τ' ἀποκτηθέντα κατὰ τύχην ἔλως.—
Κ' ἐκ νέου πᾶς ὁ μάταιος κόπος αὐτῶν θάρχισι.

(Πρόδος).

«Ὀλ' ἡ νεότης του στο σαρικό πόθο ἀναμένη
εἰς ἔντασιν ὄρασαν ὄλ' ἡ ὄρατα νεότης του.

(Στὸ πληκτικὸ χωριό)

Ἐνθερμη λίαν ἡ δῆλωσίς του.

(Τῶν Ἐβραίων)

Τὴν ὀμορφιά ἔτοι πολὺ ἀτένισα
πὺ πλήρης εἶναι αὐτῆς ἡ ὀμορφία μου.

(Ἐτοι πολὺ ἀτένισα)

Βιωτικὸς ἀνάγκης ἐκάμανε τὸν ἓνα
να φύγει μακριά. Νέα Ἰόρκη ἡ Καναδά.

(Πρὶν τοὺς ἀλλάξει ὁ Χρόνος).

Μὰ τῆς συνθέσεως μ' ἀποθαρρύνει σήμερα ἡ θρα-
δύτης.

(Ζωγραφισμένα).

Ἐομὸς ἀρρώστησε εἰς τὸν πλοῦν. Καί μόλις
ἀπεβίβασθη, πέθανε. Ἡ ταφή του πτωχοτάτη.

(Εἰς τὸ Ἐπίγειον).

Ἄλλ' ὅταν ἔλθ' ἡ νύχτα μὲ τὲς δικῆς τηρησουλῆς
μὲ τοὺς συμβῆσμούς της, και μὲ τὲς ὑποσχέσεις της.

(Ὀμνύει).

Ἄρσες γενικῶς στήν Ἀλεξάνδρεια, τὲς δέκα μέρες
πὺ διέμειναν αὐτοῦ, ὁ ἡγεμὼν ἐκ δυτικῆς Λιβύης— Ἀριστομένης, υἱὸς τοῦ Μενελάου.— Ὡς τὸνομά του κ' ἡ
ἡ περιβολὴ κοσμίως Ἑλληνική.— Ἀγόραζε βιβλία ἑλλη-

νικά-ἰδίως ἱστορικὰ και φιλοσοφικά.— κ' ἐπλητταν οὐκ
ὀλίγον ἔχοντας -κουδῶντες σιδαγμένους μέσα του.—

(Ἡγεμὼν ἐκ δυτικῆς Λιβύης).

Γελάσετε λοιπόν... Αὐτὸς εἶναι ὁ ποιητῆς τοῦ
ἐντόνου αἰσθησιασμοῦ, ὁ διανοούμενος, ὁ καλλιτέχ-
νης στή ψυχή! Τέτια κατάχρηση ἀπὸ μεγάλα
λόγια! Κι ὅμως ἀκόμα και στήν Ἀθήνα βρίσκον-
ται ἄνθρωποι λεγόμενοι λόγιοι, πὺ μαζὶ μὲ
κάμποσα χαριτωμένα κοπέλια τότε τιμοῦν και
τόνε θαβμάζουν. Βέβαια εἶναι ἐξαιρετικὰ διασκε-
δαστικὸ ν' ἀκούει ἡ να διαβάσει κανεὶς τέτιες
ἀερολογίες τῆς πεντάρας— μὰ ἄς σταματήσουν
τὸ χαβὰ τους και λίγο... Ἄς πάρουν ἀναπνοή!

Ν. Π.

(Ἐτυχε κ' ἐμεῖς να διαβάσουμε κάπιο κριτικὸ
σημείωμα τοῦ κ. Μπαστιά στο περιοδικὸ του
πὺ χτυποῦσε τὸν Παλαμᾶ, κ' εἶχαμε ἀπόφαση
να τοῦ ἀπαντήσουμε ἀπὸ δῶ. Καὶ λοιπὸν δημο-
σιέβουμε μ' ἀληθινὴ εὐχαρίστησή μας τὸ
σημείωμα αὐτὸ πὺ λάβαμε, γιατί συμφωνοῦμε
ἀπόλυτα μὲ τὸ περιεχόμενό του).

Στὴ Διέφθυση τῆς «Πνοῆς»

Κύριοι,

Σῆνα ἀπ' τὰ τηλεφτάια φίλα τοῦ ἀρκετὰ
σοβαροῦ περιοδικὸ του ὁ κ. Κωστής Μπαστιάς
λαβαίνοντας ἀφορμὴ ἀπ' τὸ κριτικὸ φυλλάδιο:
«Εἰσαγωγή στο Παλαμικὸ Ἔργο» τοῦ κ. Α.
Καραντώνη, ἄρχισε και πάλι να χύνει τὸ δη-
λητήριο τῆς φτονερῆς του βροσιᾶς σὲ μιὰ παν-
θομολογούμενη δόξα τῆς Νέας Ἑλλάδας,
σῆνανε Παλαμᾶ.

Φυσικά, θάταν ἀστεῖο να κάτσει κανεὶς να
συζητήσει μ' αὐτόν, ἔχουμε ὀστόσο ἀρκετὰ
δείγματα τῆς μικροσυμφεροντολογικῆς παλι-
νωδίας του— γὰρ τὴν «**Παλαμικὴ στιχοπλο-
κία**», γὰρ τὲς «**πλούσιες κ' ἡχηρὲς ρίμες
κ' ἀποστροφὲς πὺ θὰν τὲς ζήλεβε κ' ὁ
ἐμπειρότερος κοινοβουλευτικὸς ρήτορας**»
κι' ἀκόμα γὰρ τὴν «**Παλαμικὴ πόζα**» και δὲν
συμαζέβεται!

Ξέρομε πολὺ καλά πὺς ὅταν ὁ κύριος (!)
Κωστής Μπαστιάς βροσκοῦταν στοὺς «Παλα-
μικὸς ἐνθουσιασμοὺς του» δὲν ξεκόλαγε ἀπ'
τὸ ὀπίτι τοῦ μεγάλου μας ποιητῆ, τὸν ὀποῖο
ἐνοοῦσε να ἐνοχλεῖ διαρκῶς ὀπως ἐπίσης ξέ-
ροῦμε πολὺ καλά και τὲς στίβες τῶν δραμά-
των και τραγωδιῶν (!) πὺ τοῦχε χαρισμένες,
μὲ τὲς πὺ κολακεφτικὲς ἀφιέρουσες και λιβα-
νοτά, κτλ. κτλ.

Τώρα, ὀσον ἀφορᾶ τὴν κριτικὴν ἀφτῆ τοῦ
κύριου Κωστή Μπαστιά, ἄς μὴ γίνεται λόγος.
Ἄλὰ γὰρ να μὴ νομίσει ὅτι κάτι λέει και γὰρ
να μὴ νομίσει ὅτι μ' ἀφτὸ πὺ λέει καταρῖνει
ὀλο τὸ «σαθρὸ» παλαμικὸ Ἔργο, τοῦ ἀπαντῶ,

ἀν και δὲ θᾶξζε ὁ κόπος, μὲ δυὸ λόγια στίς
ἐπιτόλαιες, ὀπως πάντοτε κρίσεις του.

Δυστυχῶς, δὲν ἔτυχε να διαβάσω τὸ
παραπάνου βιβλιαράκι τοῦ κ. Καραντώνη,
πὺ ὁ κύριος Κωστής Μπαστιάς τὸ χαρα-
κτηρίζει μὲ τὲς χειρότερες ἐκφράσεις τοῦ
γνωστοῦ, ἀγοραῖου λεξιλογίου του. Κ' ἔτσι
δὲν ξέρω τὸν τρόπο μὲ τὸν ὀποῖο μᾶς μᾶζει
ὁ νέος ἀφτὸς συγγραφέας στήν Παλαμικὴ ποί-
ηση. Ὡστόσο εἶναι ἀδύναστο να δόσω πιστὴ στὰ
χυδαία λόγια τοῦ ἐν λόγῳ κριτικοῦ, πὺ στο-
λίζουν τὸν κρίση του γι' ἀφτὸ τὸ φυλλάδιο, και
πὺ κυρίως ἔχουν ἀφορμὴ τὴ λύσα πὺ τὸν
ἔπιασε, βλέποντας πὺς ὑπάρχουν ἀκόμα νέοι
πὺ ἀνακατέβονται και τὸ κυριότερο μελε-
τοῦνε Παλαμᾶ. (Μήπως ἤθελε οἱ νέοι ἀφτὸι
νάνακατέβονται και τὸ κυριότερο να μελετοῦνε
Μπαστιά;!) Γιατὶ δυστυχῶς οἱ γνωστὲς ἀρ-
λοῦμπες τῶν διαφόρων ὑστερικῶν, εἶδους και
ποιότητας Ἀποστολάκη και Κόμπανου, κατόρ-
θωσαν, εἶναι ἡ πικρὴ ἀλήθεια, να παρασύρουν
μερικὸς νέους στο να μιλοῦν ἀνεβλαβέστατα
σήμερα γὰρ τὸν ποιητῆ πὺ ἄλοτες οἱ ἴδιοι
λατρέβαν, κ' ἀπεναντίς να θεωροῦνε ὀς
θεοὺς κάτι γελοία Καβαφικά εἶδωλα και μερι-
κὲς ἀμφίβολης ποιότητας ξένες ποιητικὲς ἰдео-
λογίες.

Μὰ ἄς ἔρθουμε στο θέμα μας. Ὁ κύριος Κ.
Μπ. ἰσχυρίζεται πὺς ὁ Λέσιγκ, μὲ τὸ να πει
τὸ «ὄχι» και να τὸ ὑποστηρίζει μὲ τὲς «δριμύτα-
τες κριτικὲς του» ἔγινε αἰτία στή μετέπειτα Γερ-
μανικὴ λογοτεχνικὴ ἀνθηση. Ὁ κύριος Κ. Μπ.
ἐδῶ φωράται ἀγνοώντας τὴν ἱστορία, κ' ἀνοη-
ταίνοντας κατὰ τὸν παιδαριωδέστερο τρόπο:
Πρῶτα—πρῶτα μιὰ γερὴ κ' ἄγνη κριτικὴ συ-
νεῖδηση, γὰρ ν' ἀρνηθεῖ κάτι ποῦναι γερὸ και
παρατάριο— ἔναν ποιητῆ π. χ. πὺ ναὶ μὲν
ἔχτιμάται ἀπ' τὸ πολὺ κοινό, μὰ ἐντούτοις οἱ
στίχοι του δὲν ἔχουν καμιὰν ἀξία— ἀναγκαῖα
προϋπόθεση εἶναι να ζεῖ μέσα σὲ μιὰ λογοτε-
χνικὴ παρακμὴ ἡ χώρα του (ἀφτὸ σίγουρα θὰν
τὸ παραδέχεται κι ὁ ἴδιος, πρέπει ἄλωστε να
τὸ παραδεχτεῖ, γιατί λέει ἐπὶ λέξει: «Πρὶν ἀπὸ
τὴ μεγάλη Γερμανικὴ Λογοτεχνικὴ ἀνθηση εἶ-
χαμε τὴν ἀδυσώπητη κριτικὴ τοῦ Λέσιγκ...
κ.τ.λ.» δηλαδὴ σὰ να λέει: τὴν ἐποχὴ πὺ ζου-
σεν ὁ Λέσιγκ ὑπήρχε Γερμανικὴ λογοτεχνικὴ
παρακμὴ!

Μὰ ἐβλογημένε μου κύριε Κωστή Μπαστιά,
δὲν ξέρεις πὺς ὁ Λέσιγκ σου ἔζησε στήν Κλα-
σικὴ Χρυσὴ περίοδο τῶν Γερμανικῶν Γραμμα-
των (20 ἡμισυ 18ου αἰῶνα κ' ἀρχὲς 19ου);
Δὲν ξέρεις ἀκόμα πὺς σύγχρονοί του ἦτανε οἱ
γιγάντοι τῆς Γερμανικῆς Τέχνης; (Βίλαντ,
Κλόπστοκ, Χέρντερ, Γκαίτε, Σίλερ, Γιακόμπι,
Χαίλντερλιν, Λαφάτερ, Σλέγκελ, Νοβάλις, Κλά-
ϊστ, γὰρ ν' ἀναφέρω μονάχα ἀφτῶν τὰ ὀνόματα.);

Ἐπομένως πὺς μπορεῖς και γράφεις: «**Πρὶν
ἀπὸ τὴ μεγάλη Γερμανικὴ κ.τ.λ.** ;...

Εἶδαμε λοιπὸν πὺς ὁ διεφθυτῆς τοῦ πο-
λύχρωμου περιοδικῶ φωράται ἡμιμαθῆς κ'
ἀγνοώντας κατὰ τρόπο τερατῶδη τὴν ἱστορία.
Τώρα, κ' ἀμέσως παρακάτου, θὰ τὸν ἰδοῦμε
και παιδαριωδῶς ἀνόητον.

Ἄς πάρουμε τὸ πράμα κ' ἀπ' τὴν ἀνά-
ποδη. Ἄς ὑποθέσουμε δηλ. πὺς ὁ Λέσιγκ
πραγματικὰ ἔζησε πρὶν ἀπὸ μιὰ λογοτεχνικὴ ἀν-
θηση, σὲ μιὰν ἐποχὴ στερημένη κάθε ὑγιοῦς
πνευματικῆς ζωῆς, σὲ μιὰν ἐποχὴ τῆς «**χουστῆς
μετριότητος**»! Τότε βέβαια ὄχι μόνο ὁ Λέσιγκ,
μὰ κ' ὀποῖος ἄλος μικρότερης ἀξίας, ἀληθινὰ
ὄμως μορφομένος κριτικὸς, θὰ μπορούσε ἔφ-
κολα να καταρῖνει τὰ σάπια εἶδωλα τῆς χουστῆς
μετριότητος! Μὰ ἔλα, πὺ ὁ κύριος Κωστής
Μπαστιάς, πὺ φιλοδοξεῖ να παραληλίξει τὸ μι-
κρὸν ἑαφτούλη τοῦ μ' ἓνα Λέσιγκ, (εἶναι ὀλο-
φάνερο τοῦτο στο κριτικὸ του σημείωμα), θέλει
ν' ἀρνηθεῖ «**ἐπιβεβλημένες κ' ἀληθινὲς ἀξίες**»
κ' ὄχι πιά εἶδωλα σάπια, ὀπως πολὺ ἀτυχῶς
νομίζει τὸν Παλαμᾶ. Αὐτὰ ἴσως και να μὴν
τὰ καταδέχεται. Καὶ γὰρ να μὴ νομίσει πὺς
ἀγνοῶ, σὰν κ' ἀφτὸν, τὰ πράματα τοῦ ὑπεν-
θυμίζω πὺς ὁ Λέσιγκ, στίς αἰσθητικὲς και κρι-
τικὲς μελέτες του, προσπάθησε ἀπλὰ να διαμορ-
φόσει μιὰ νέα Τέχνη, ἀπαλλαγμένη ἀπ' τὴν
ξερὴ γνώση και τὸν παταδοκρατισμὸ, πὺν κά-
τεχε τὴν ὀστατότε φτωχὴ Γερμανικὴ τέχνη, σὺ-
φωνα μὲ τὸ κλασικὸ πνέβμα τῆς Ἀρχαίας Ἑλ-
λάδας. Κι' ἡ ἀρνησὴ του κυρίως ἦταν γὰρ με-
ρικοῦς ἀσῆμαντους λογοτέχνης πούζησαν σὲ
προηγούμενη ἀπ' ἀφτὸν ἐποχὴ, και πὺ ἄλωστε
ἡ ἐπίδρασή τους εἶχε πάψει να ὑφίσταται, μιὰ
και στή σύγχρονη ἐποχὴ τοῦ Λέσιγκ ἀναφάνη-
καν, ὀπως εἶπαμε, τὰ μεγαλύτερα πνέβματα τῆς
Γερμανίας.

Ἐδῶ μᾶς δείχνεται ὁ τρόπος μὲ τὸν ὀποῖο
μπορεῖ κανεὶς ἀξιόλογα να βγάλε ὄνομα στο
Ἑλλάδα σὲ βάρος ἐνὸς τρίτου. Ἐνοοῦμαστε.

Τὶ τὰ θέλει ὀμως ὁ κύριος Κωστής Μπασ-
σιᾶς! Ὄσο και να γαβγίζει, τὸ πράμα εἶναι
φὼς φανερό. Ἡ Παλαμικὴ ποίηση εἶναι βρά-
χος, βαθιὰ ριζομένος στίς ψυχῆς ἐκείνων πὺ δι-
ψοῦν ἀπὸ μεγάλη τέχνη. Τὸ Παλαμικὸ τραγοῦδι
εἶναι ποτάμι πὺ δὲ μποροῦν να τοῦ μωδί-
σουν τὰ μικρὰ κατσάβραχα τὸ ἀκατάσχετο, ὀρ-
μητικὸ κύλισμά του. Εἶναι ἓνα ποτάμι πὺ πη-
γάζει ἀπ' τὴ γῆς και χύνεται στ' Ἄγνωστο.

Μερικοὶ ἀνάξιοι δημοκόποι, δῆθεν ὀδηγη-
τὲς μιᾶς καινούργιας avant-garde στὸν τόπο
μας, πρέπει να καταλάβουν γὰρ καλά και γὰρ
πάντα μερικὲς ἀλήθειες πὺ βροντοφωνάζουν.
Κιᾶν ὁ κύριος Κωστής Μπαστιάς, πούχει πα-
ταγωδέστατα ἀποδοκιμαστὲ ὀς θεατρικὸς συγ-
γραφέας, κίχει ἀποτύχει ἐπίσης ὀς δηγηματο-
γράφος, ξέπεσε τὸρι σὲ κριτικὸ και διεφθυτῆ

πολύρομου περιοδικού, που επιχορηγείται απ' τὴν ἐδῶ Καθολικὴν Ἀρχιεπισκοπὴν γιὰ λόγους ἐβλόγους ἄς νιώσει, μαζί μὲ τὸν Ἀφθέντη του Ἀποστολάκη, πὼς οἱ τέτιες χυδαίες τους συκοφαντικὲς κατηγορίες γιὰ τὸν ποιητὴ, πὺ ἔχουν κιάλας καὶ τὴ γελοιοδέστατην ἀξίωση νὰν τὴ παραδεχόμεστε γιὰ δείγματα σοβιρῆς κριτικῆς, ἄς νιώσει, ἐπαναλαβαίνω, πὼς σὲρ οὐν ἀπίνω τους τὴν ἀγανάκτηση ὅλων τῶν μορφωμένων καὶ συγχρονισμένων Ἑλλήνων. Γιατί εἶναι καὶ ζήτημα φιλοτιμίας γιὰ τὸν τόπο μας, τὸ νὰ κατασυκοφαντεῖται ἕνα ἀπ' τὰ μεγάλα καὶ διαλεχτά του γεννήματα. Δὲν ἀρνιόμαστε τὴν ἐλευτερία τῆς γνώμης. Καὶ μάλιστα γιὰ τέτοια ζητήματα, ὅταν στηρίζεται στὴν καλὴ πίστη, σὲ πραγματικὰ γεγονότα καὶ τὸ περισσότερο σὲ σωστὲς κιἀληθινὲς κρίσεις Ἀρνιόμαστε ὅμως, μὲ δίκαιαν ἀγανάκτηση, κάτι ἄλλα πράγματα: τὴ συκοφαντία, τὴν ψευτιά καὶ τὰ μικροσυφέροντα πὺ τὶς ἐπιβάλλουν.

Ἐφαριστόντας γιὰ τὴ δημοσίευσή, διατελώ μὲ πολλὴν ἐχτίμηση.

Ἀθήνα, 10 Ἰουνίου 1929

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΦΩΤΙΟΥ

Τὶ ὥραϊα ποιήματα ποῦγραψαν ὁ Spiess καὶ ὁ Rimbeau.

Πὼς νὰ μὴν ἀναγκάσουνε μὲ τὴν τόσην τους μελωδικότητα ἕναν αἰσθηματία νὰ ἐπηρεαστεῖ τόσο ἀπ' αὐτὰ ὥστε νὰ ζητήσῃ νὰ τὰ ἐγκλοπῶθεϊ σὰν ὀλότελα δικά του. Ἔτσι δὲ καὶ ἔγινε. Ὁ Κώστας Οὐράνης τὰ πῆρε, τὰ μετέφρασε, τὰ δημοσίευσε, μὲ μόνη τὴ διαφορά πὼς ἔφασε καὶ ἔβαλε τ' ὄνομά του ἀπὸ κάτου τὸ δικό του ὄνομα, νομίζοντας πὼς θάταν ὁ μόνος πὺ ξέρει γαλλικῶς, τὸ δικό του ὄνομα χωρὶς τρεῖς μικρὲς λεξοῦλες δίπλα πὺ θὰ ἐξηγοῦσαν ὅλα, «Henri Spiess ἢ Arthur Rimbeau ...μετάφραση.

Κι' ἄς ἔρθουμε στὸ θέμα. Ἐνα ποίημα τοῦ Οὐράνη «Χειμωνιάτικη λιακάδα μιὰ: Κυριακῆς» δημοσιεύθηκε στὴ «Σύγχρονη Σκέψη» Τόμος Α' σελ. 22 α' τεύχος. Εἶνε δὲ ἕνα ποιήμα τοῦ Arthur Rimbeau :

«a la musique pece de la gare charleuille»
Poèmes» Ἐκδοσὴ Mercure de France Σελ. 49.

Οὐράνης
Τετράστιχο

δ' — —
ε' — —
στ' — —

Rimbeau

Τετράστιχο

β' μετάφραση τελεία.
γ' σχεδὸν μετάφραση
ε'-στ' μίμησις δουλική

Μετὰ δὲ τὸ στ' τετράστιχο γυρῶει πρὸς τὸ «Villes d' eau d' Aiver» τοῦ Henri Spiess. Τὸ ποίημα τὸ περιώνυμο τοῦ Οὐράνη «θὰ πεθάνω ἕνα πένθιμο τοῦ φθινοπώρου δεῖλι» εἶνε τέλεια μετάφραση τοῦ «je mourrais» τοῦ Henri Spiess. Αὐτὸ πιά δὲν μποροῦμε νὰ τὸ παραθέσοῦμε γιὰτὶ νρεπόμαστε οἱ ἴδιοι...

Αὐτὲς τὶς μέρες ὁ κ. Κ. Παλαμῆς θὰ βγάλει καινούργιο βιβλίον. Τὰ «Τετράστιχά του». Ἐνα βιβλίον τοῦ Παλαμῆ δὲ θέλει βέβαια λόγια καὶ ρεκλάμα θὰ διαβαστεῖ καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ φιλότερο κοινὸ πὺ ἔχτιμάει τὸν ποιητὴ του. Μάλιστα, εἶναι ὁ μόνος πὺ μπορεῖ νὰ τόνε σεβαστεῖ κανεὶς, νὰ τοῦ ἔχει βαθιὰ ἐχτίμηση. Κι' ἀκόμα ὁ μόνος πὺ ἀναγνωρίζουμε γιὰ «κεφάλι» ΕΜΕΙΣ. Καὶ γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουμε τὸ δρόμο, ὁ μόνος γιὰ τὴν ὥρα πὺ τοῦ ἀξίζει τὸ βραβεῖο τοῦ Νόμπελ. Ναι. Οὔτε οἱ κ.κ. Φυχᾶρης καὶ Καβάφης, οὔτε οἱ κ.κ. Ξενόπουλος καὶ Σκίπης—ἀν' αὐτοὶ εἶναι μόνος πὺ τὸ νοσταλγοῦνε. Δὲν εἶναι λογαρηγιάσιμοι αὐτοὶ γιὰ μιὰ τέτοια τιμὴ, ἄς τὸ καταλάβουν, τουλάχιστον μερικοὶ ἀπὸ δαῦτους πὺ κοκορέβουνται. Διάβολο, ἕνα παγκόσμιο βραβεῖο τέτιου κύρους σὰν τὸ Νόμπελ, δὲν εἶναι νεοελληνικὸ Ἀριστεῖο κ. Γρηγόριε Ξενόπουλε...

N. Π.

Καὶ μιὰ καὶ πέσαμε ἀπρόορτα καὶ ἀκούσια στὸ ζήτημα Νόμπελ. Ξέρετε ποιά ἦταν ἡ θέληση τοῦ ὕδρουτῆ τοῦ βραβεῖου αὐτοῦ γιὰ τὴ Φιλολογία, καὶ τί λέει σκετικῶς τὸ καταστατικὸ καὶ πὺ κανονίζει τὴν ἀπονομῆ του; Νὰ σὰς τὰ θυμίσουμε: Τὸ βραβεῖο νὰ δίνεται σὲ συγγραφέα πὺ τὸ ἔργο του βοηθᾷει σημαντικὰ τὸ νόημα τοῦ ἰδανικοῦ: νὰ συγκεντρώνει δηλαδὴ στὴν οὐσία του τὴν ὁμορφιά, τὴν ἀγάπη—νὰ χει καρδιά, νοῦ.

Αὐτὰ τὰ λίγα, τὰ μετρημένα. Μυθιστοριογράφος, ποιητὴς, δραματογράφος, σὰν τοὺς Μαίτερλιχ, Χάουπτμαν, Φράνκ, Πруντόμ, Χάμσον, Καρντοῦτσι, Λάγκερλοφ, Ταγκόρ, Ρολλάν κλπ. τὸ πῆραν, γιὰτὶ τὸ ἔργο τους εἶναι ὅ,τι χρειάζεται, κλείνει ἀπειρες ἀνθρωπιστικὲς ιδιότητες, γίνηκε ἀφορμὴ μιανῆς καθολικώτερης πρὸοδου τῆς ἀνθρώπινης σκέψης. Ποιὸς λοιπὸν Ἑλληνας μπορεῖ νὰ τὸ διεκδικήσει; Μήπως ὁ Παλαμῆς δὲν εἶνε γνωστός οἱ ὄξω; Δὲν εἶναι ἐργάτης γερῆς διανόησης; Τὸ ἔργο του καὶ πλοῦστο εἶνε, καὶ βαθύ, κλείνει καὶ συγκίνηση καὶ ὁμορφιά. Θὰ τιμηθεῖ λοιπὸν γλήγορα μὲ τὸ βραβεῖο αὐτό, καὶ θὰ τιμήσῃ ξανά τὴν Ἑλλάδα.

N. Π.

Ἀπὸ τὸ φύλλον αὐτὸ ἡ «Προῆ» ἀνακαινίστηκε ἀκόμα πὺ πολὺ. Θὰ παρουσιαστεῖ ἀγνωρίζη ἀπὸ τυπογραφικὴ γενικὰ ἐμφάνιση καὶ περιποίηση. Τὰ μεγάλα τυπογραφικὰ καταστήματα «Ἑλλάς» πὺ συνεβλήθηκε, δίνουνε κάθε δικαίωμα νὰ ἤμαστε βέβαιοι γι' αὐτό. Οἱ ἀναγνώστες καὶ συνδρομητὲς μας πὺ ἔδειξαν τέτια ἀγάπη ἀπὸ τὸ πρῶτο φύλλον γιὰ τὸ περιοδικὸ μας, πιστέβουμε νὰ ἐκανοποιηθοῦν γιὰ τὴν καλύτερη τούτη. Οἱ κόποι καὶ οἱ θυσίες δὲν μᾶς φοβίζουνε—μᾶς εἶναι ἀρεκτὸ τὸ γεγονός ὅτι ἀναγνωρίζονται ἀπ' ὅλους. Τὸ φύλλον μας αὐτὸ βγαίνει διπλὸ ἔξαιτίας καὶ μόνος τοῦ καλοκαιριοῦ τέτια ἐποχὴ ἢ λογοτεχνικὴ κίνηση χαλαρώνει αἰσθητά, ὅλοι λίγο πολὺ πηγαίνουν ταξιδίον—ἀκόμα καὶ οἱ διευθυντὲς τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ—φυσικὸ λοιπὸν νὰ βγοῦμε σὲ διπλὸ τεύχος. Τὸ ἄλλο μας θὰ κυκλοφορήσῃ στὰ τέλη Αὐγούστου.